

บทที่ 4

ความผิดพลาดที่ต้อการเจตนาในกฎหมายอาญาของประเทศไทย

เมื่อได้ศึกษาความผิดพลาดที่ต้อการเจตนาในกฎหมายอาญาต่างประเทศไปแล้ว ในลำดับต่อไปก็จะได้ศึกษาในกฎหมายอาญาไทย ดังต่อไปนี้

4.1 ความผิดพลาดตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย

4.1.1 ประวัติความเป็นมาของความผิดพลาด

คำว่า “ลหุโทษ” ได้ปรากฏอยู่ในกฎหมายไทยมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา โดยพบคำว่า “ลหุโทษ” และ “ละหุโทษ” ในกฎหมายสองฉบับ คือ พระไอยการกระบดศึก และกฎหมายลักษณะโจร¹ ซึ่งความหมายของคำว่า “ลหุโทษ” และ “ละหุโทษ” ที่พบในกฎหมายทั้งสองฉบับนี้ น่าจะหมายความว่าถึงโทษเบา

ในช่วงของการปฏิรูประบบกฎหมายไทยในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คำว่า “ลหุโทษ” ได้ใช้เป็นชื่อประเภทของนักโทษ ตาราง และประเภทของคดีหรือความผิด โดยให้หมายความว่าถึงโทษเบาดังเดิม²

ต่อมาประเทศสยามต้องการยกร่างประมวลกฎหมายอาญาสยามจึงได้เชิญชาวต่างชาติมาร่วมเป็นที่ปรึกษาในการยกร่างด้วย โดยได้แต่งตั้งมองซิเออร์ ยอร์ช ปาดู เป็นประธานกรรมการในการตรวจร่างกฎหมาย (ขณะนั้นมีตำแหน่งเป็นกงสุลฝรั่งเศสประจำประเทศสยาม) ส่วนประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยที่ประเทศไทยใช้ศึกษาและพิจารณาประกอบการร่าง ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1810 ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน ค.ศ. 1870 ประมวลกฎหมายอาญาอังกี ค.ศ. 1878 และกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดพลาดโทษของอังกี ค.ศ. 1879 ประมวลกฎหมายอาญาเนเธอร์แลนด์ ค.ศ. 1881 ประมวลกฎหมายอาญาอิตาลี ค.ศ. 1889 ประมวล

¹ โยนโอะ อิชิตี มาโมรุ ชิบายามา และอรุณรัตน์ วิเชียรเขียว. (2533). *ดัชนีค้นคำในกฎหมายตราสามดวง*. หน้า 2777, 2786.

² วิภาพร เนติจิรโชติ. เล่มเดิม. หน้า 95.

กฎหมายอาญาอียิปต์ ค.ศ. 1904 ประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย ค.ศ. 1860 และประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่น ค.ศ. 1903 และค.ศ. 1907³

ความผิดอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1810 แบ่งแยกความผิดต่างๆ ออกเป็น 3 ประเภท ตามความร้ายแรงแห่งการกระทำผิด ได้แก่ ความผิดชั้นอุกฤษฏ์โทษ (Les crimes) ความผิดชั้นมัชฌิมโทษ (Les délits) และความผิดชั้นลหุโทษ (Les contraventions) แต่ประมวลกฎหมายอาญาสยามมิได้ยึดถือตามแนวทางการแบ่งแยกเช่นนี้ เพราะการแบ่งแยกความผิดอาญาออกเป็น 3 ประเภทตามความร้ายแรงนี้ค่อนข้างจะเลื่อนลอยและไม่ค่อยตรงตามลักษณะที่เป็นจริงนัก ระดับความแตกต่างระหว่างความผิดลหุโทษฐานที่เบาที่สุดกับความผิดอุกฤษฏ์โทษฐานที่ร้ายแรงที่สุดดูจะไม่เด่นชัดนัก ทั้งนี้จะเห็นได้จากกรณีที่เหตุบรรเทาโทษสามารถจะเปลี่ยนแปลงประเภทความผิดไปได้⁴ ประกอบกับประเทศไทยยังไม่มีความพร้อมด้านองค์กรศาลและราชทัณฑ์ที่จะรับการแบ่งลำดับโทษออกเป็น 3 ประเภทดังกล่าว

ในขณะที่ประมวลกฎหมายอาญาอังกาเร เนเธอร์แลนด์ และอิตาลี ได้แบ่งความผิดออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความผิดทั่วไป (délits) และความผิดลหุโทษ (contraventions) โดยที่ความผิดทั่วไปเป็นความผิดต่อกฎหมายและศีลธรรม เป็นการกระทำที่น่าตำหนิอยู่ในตัว ส่วนความผิดลหุโทษเป็นความผิดในทางกฎหมายปกครอง บุคคลจะถูกลงโทษเพราะมีกฎหมายกำหนดให้ต้องรับผิด การแบ่งแยกความผิดเช่นนี้มีเหตุผลและเป็นวิชาการมากกว่าการแบ่งแยกแบบประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส

แต่ผู้ร่างประมวลกฎหมายอาญาสยามไม่ได้มีความประสงค์ที่จะใช้วิธีการแบ่งแยกความผิดที่ละเอียดละออเช่นนี้ ประมวลกฎหมายอาญาสยามฉบับแรกคือประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 จึงมีความผิดประเภทเดียว โดยเรียกชื่อว่าความผิดทั่วไป (délits) และจัดความผิดที่มีความร้ายแรงน้อยกว่าเป็นความผิดลหุโทษ (délits minimes) ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน และปรับไม่เกิน 100 บาท⁵ (มาตรา 332 ประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127)⁶ เพราะฉะนั้นประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 จึงแบ่งออกเป็น 2 ภาคเท่านั้น ภาคหนึ่งว่าด้วยข้อบังคับ

³ แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (มิถุนายน 2529). “กฎหมายลักษณะอาญา : ประมวลกฎหมายฉบับแรกของไทย.” วารสารนิติศาสตร์, 16, 2. หน้า 112.

⁴ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ก (2546). บันทึกของนายยอร์ช ปาดูซ์ (Georges Padoux) ที่ปรึกษาการร่างกฎหมายของรัฐบาลสยามเกี่ยวกับการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127. หน้า 51 - 54.

⁵ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ก เล่มเดิม. หน้า 55.

⁶ โปรดดูด้วยบทในภาคผนวก ข.

ต่างๆ และภาคสองว่าด้วยลักษณะความผิด ซึ่งถือได้ว่า การแบ่งความผิดเช่นนี้สยามถือเอาแบบอย่างจากประมวลกฎหมายอาญาเบลเยียมและญี่ปุ่น⁷

ประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ความผิดลหุโทษจะถูกจัดอยู่ในภาค 2 ว่าด้วยลักษณะความผิด ส่วนที่ 10 ว่าด้วยความผิดที่เป็นลหุโทษ ตั้งแต่มาตรา 332 ถึงมาตรา 340 รวมทั้งหมด 9 มาตรา⁸

เมื่อประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ใช้บังคับมาเป็นระยะเวลาร่วม 50 ปี ก็ถึงเวลาที่จะต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติม การแก้ไขเพิ่มเติมแต่ละครั้งก็เป็นเพียงการแก้ไขเพิ่มเติมในรายละเอียดในบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพบ้านเมืองเท่านั้น⁹ แต่สาระสำคัญของประมวลกฎหมายยังคงอยู่ดังเดิม เมื่อแก้ไขเพิ่มเติมเสร็จแล้วก็เกิดเป็นประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2500 และประมวลกฎหมายอาญานับดังกล่าวก็ยังคงบังคับใช้จนถึงปัจจุบัน ความเปลี่ยนแปลงใหญ่ของประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2500 คือ การแบ่งบทบัญญัติต่างๆ ออกเป็น 3 ภาค ได้แก่ ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป ภาค 2 ความผิด และภาค 3 ลหุโทษ

ในชั้นการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2500 คณะกรรมการกฤษฎีกาไทยได้เสนอให้แยกความผิดลหุโทษออกจากประมวลกฎหมายอาญาในการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญารั้งที่ 424/267/2486 เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2486¹⁰ โดยเห็นว่าการนำบทบัญญัติที่เป็นความผิดลหุโทษมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญานั้นไม่เหมาะสม แต่ในที่สุดข้อเสนอที่ให้แยกความผิดลหุโทษออกจากประมวลกฎหมายอาญาก็ตกไปด้วยข้อโต้แย้ง 3 ประการ คือ¹¹

- (1) กรรมการขัดข้องที่ความผิดอาญฐานใช้กำลังทำร้ายร่างกายและความผิดฐานหมิ่นประมาทซึ่งหน้า โดยมีความเห็นว่าความผิดดังกล่าวควรบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา
- (2)เกรงว่าพระราชบัญญัติพิเศษรวบรวมความผิดลหุโทษจะใหญ่มากเกินไป
- (3) มีความเห็นว่าเมื่อจะเอาโทษ กฎหมายอาญาก็ต้องเอาความผิดที่เป็นลหุโทษมารวมด้วย และถือว่าความผิดที่เป็นความผิดลหุโทษเป็นเรื่องของกฎหมายอาญา

⁷ แหล่งเดิม. หน้า 56.

⁸ โปรดดูด้วยบทในภาคผนวก ข

⁹ แสวง บุญเฉลิมวิภาส. เล่มเดิม. หน้า 124.

¹⁰ โปรดดูรายงานการประชุมคณะอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญารั้งที่ 464/267/2486 ภาคผนวก ก

¹¹ วิภาพร เนติจิรโชติ. เล่มเดิม. หน้า 97.

นอกจากนี้ คณะอนุกรรมการยังได้พิจารณาเกี่ยวกับเจตนาของผู้กระทำความผิดในความผิดลหุโทษ ซึ่งได้ข้อสรุปโดยย่อว่า “ความผิดที่เป็นลหุโทษ แม้ไม่ได้กระทำโดยเจตนาก็เป็นความผิด เว้นแต่จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น” หมายความว่า โดยหลักแล้ว ความผิดลหุโทษไม่ต้องการเจตนาของผู้กระทำความผิด ส่วนมาตราใดจะเป็นข้อยกเว้น คือ ต้องการเจตนาของผู้กระทำความผิดก็ให้พิจารณาตีความเป็นรายมาตราไป ข้อสรุปจากการประชุมดังกล่าว นำมาสู่การแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา เกิดเป็นมาตรา 104 และยังคงบังคับใช้จนถึงปัจจุบันให้ผู้เขียนได้ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์เล่มนี้

4.1.2 ความหมายของความผิดลหุโทษ

ในต้วบทกฎหมาย ประมวลกฎหมายอาญาใช้อัตราโทษเป็นเกณฑ์ในการนิยามความหมายของ “ความผิดลหุโทษ” ซึ่งมาตรา 102 ได้ให้นิยามไว้ว่า “ความผิดลหุโทษ คือความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับเช่นว่ามานี้ด้วยกัน” ดังนั้น ความหมายของความผิดลหุโทษตามต้วบทคือ ความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

อัตราโทษที่กฎหมายใช้กำหนดความผิดลหุโทษ คือ อัตราโทษขั้นสูง ซึ่งได้แก่

- 1) จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน
- 2) ปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท
- 3) จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนและปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

ซึ่งอัตราโทษเช่นว่านี้ไม่ว่าจะเป็นอัตราโทษสำหรับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญานี้หรือพระราชบัญญัติอื่นๆ หากมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ก็จะอยู่ในความหมายของ “ความผิดลหุโทษ” ทั้งสิ้น

โดยที่ความผิดลหุโทษ ในภาค 3 ประมวลกฎหมายอาญา ได้ระวางโทษไว้ 4 อันดับ คือ

- 1) ปรับไม่เกินห้าร้อยบาท
- 2) ปรับไม่เกินห้าร้อยบาท
- 3) จำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- 4) จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จะเห็นได้ว่า อัตราโทษสำหรับความผิดลหุโทษนี้เบากว่าอัตราโทษสำหรับความผิดอาญาทั่วไปมาก เพราะความผิดลหุโทษเป็นความผิดไม่ร้ายแรง เป็นเพียงความผิดเล็กๆ น้อยๆ เท่านั้น

โทษสำหรับความผิดลหุโทษ นอกจากระวางโทษจำคุกและปรับแล้ว ความผิดลหุโทษบางมาตรายังให้อนุญาตศาลในการริบทรัพย์สินด้วย เช่น มาตรา 371 เป็นต้น

4.1.3. ลักษณะของความผิดละเมิด

ความผิดละเมิดส่วนใหญ่เป็นความผิดที่ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด อันเป็นความรับผิดที่เป็นข้อยกเว้นจากหลักความรับผิดทางอาญาโดยทั่วไป ที่ต้องการองค์ประกอบภายใน อันได้แก่เจตนาหรือประมาทเป็นสำคัญ เรียกว่า “หลักความรับผิดเด็ดขาด” (Strict Liability) ซึ่งหลักความรับผิดเด็ดขาดนี้ ไม่พิจารณาถึงสถานะทางจิตใจที่ก่อให้เกิดความรับผิดในลักษณะของการกระทำอันได้แก่ เจตนาและประมาท แต่จะพิจารณาในแง่ของการกระทำและผล โดยหลักการนี้ ถูกนำมาใช้ในกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพของประชาชน หรือการประกอบวิชาชีพ ในลักษณะที่เสี่ยงจะก่อให้เกิดอันตรายต่อสาธารณชนขึ้นได้ ซึ่งต้องอาศัยความระมัดระวังและความชำนาญอย่างสูงในการประกอบกิจการดังกล่าว แต่ไม่ได้ใช้ความระมัดระวังให้เพียงพอ จึงทำให้เกิดการบัญญัติกฎหมายเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดดังกล่าว โดยอาศัยหลักความรับผิดเด็ดขาด มาเป็นตัวกำหนดฐานความผิดนั้นๆ และเพื่อเป็นการปรามบุคคลอื่นมิให้กระทำการอันใดอันทำให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ส่วนรวม

หลักความรับผิดเด็ดขาด หมายถึง หลักความรับผิดทางอาญาที่กำหนดให้บุคคลผู้กระทำการอันละเมิดต่อกฎหมายต้องรับผิดต่อผลอันเกิดจากการกระทำนั้นๆ ทั้งๆ ที่ตนเองมิได้มีเจตนาที่จะกระทำการดังกล่าว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า เป็นความรับผิดที่เกิดขึ้นทั้งๆ ที่ผู้กระทำมิได้รู้สีกว่าตนนำดำเนินเลย (Liability without Fault) ซึ่งหลักความรับผิดเด็ดขาดนี้ เป็นหลักความรับผิดที่มีพื้นฐานมาจากหลักความรับผิดเพื่อละเมิดในทางแพ่งอันก่อให้เกิดความเสียหายต่อสาธารณะ (Public Tort) ผู้กระทำต้องรับผิดแม้ไม่มีเจตนาก่อความเสียหายขึ้นและได้ใช้ความระมัดระวังอันเป็นปกติวิสัย และไม่ประมาทในกิจการนั้นก็ตาม แต่ต้องมีการกระทำ คือ เป็นความรับผิดที่จะเกิดขึ้นเมื่อมีการกระทำโดยรู้สำนึกคืออยู่ภายใต้บังคับของจิตใจ ถ้ากฎหมายต้องการเจตนาพิเศษนอกเหนือจากเจตนาธรรมดาก็ต้องพิสูจน์เจตนาพิเศษนี้ด้วย หากพิสูจน์เจตนาพิเศษมิได้ แม้กฎหมายจะกำหนดให้ต้องรับผิดแม้ไม่มีเจตนาธรรมดา ก็ย่อมไม่ต้องรับผิด

การกำหนดลักษณะความผิดเป็นเรื่องเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพและประโยชน์ของสาธารณะ (Public Welfare) เกี่ยวกับความปลอดภัย สุขภาพ และอนามัยของประชาชนเป็นส่วนใหญ่ แต่บางกรณีอาจจะเป็นเรื่องของนโยบายทางอาญา (Criminal Policy) ก็ได้¹²

4.1.4 ประเภทของความผิดละเมิด

4.1.4.1 การแบ่งประเภทความผิดละเมิดตามอัตราโทษ สามารถแบ่งได้ 4 ประเภทได้แก่

- 1) โทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท ได้แก่ มาตรา 367 มาตรา 370 และมาตรา 371

¹² ทวีเกียรติ มินะกะนิษฐ. (2553). คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิดและละเมิด. หน้า 389-390.

2) โทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท ได้แก่มาตรา 369 มาตรา 372 มาตรา 373 มาตรา 375 มาตรา 378 มาตรา 379 มาตรา 385 มาตรา 386 มาตรา 387 มาตรา 388 มาตรา 395 และ มาตรา 396

3) โทษจำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ได้แก่มาตรา 368 วรรคแรก และมาตรา 376

4) โทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ได้แก่มาตรา 368 วรรค 2 และมาตรา 374 มาตรา 377 มาตรา 380 มาตรา 381 มาตรา 382 มาตรา 383 มาตรา 384 มาตรา 389 มาตรา 390 มาตรา 391 มาตรา 392 มาตรา 393 มาตรา 394 มาตรา 397 และ มาตรา 398

4.1.4.2 การแบ่งประเภทความผิดกฎหมายตามคุณธรรมทางกฎหมาย สามารถแบ่งได้ 15 ประเภท ได้แก่

1) คุ้มครองอำนาจรัฐในการปฏิบัติการตามกฎหมาย ได้แก่มาตรา 367 มาตรา 368 และมาตรา 369

2) คุ้มครองอำนาจรัฐในการเรียกให้ช่วยระงับสาธารณภัย ได้แก่มาตรา 383

3) คุ้มครองความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน ได้แก่มาตรา 370 มาตรา 372 มาตรา 375 มาตรา 376 มาตรา 378 มาตรา 380 มาตรา 384 มาตรา 385 มาตรา 386 มาตรา 387 มาตรา 389 และมาตรา 396

4) คุ้มครองความเดือดร้อนรำคาญสาธารณะ ได้แก่มาตรา 388

5) คุ้มครองความปลอดภัยของสาธารณะ ได้แก่มาตรา 374

6) คุ้มครองภัยอันตรายอันอาจเกิดจากการใช้อาวุธ ได้แก่มาตรา 371

7) คุ้มครองภัยอันตรายอันอาจเกิดผู้วิกลจริต ได้แก่มาตรา 373

8) คุ้มครองภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน ได้แก่มาตรา 377

9) คุ้มครองภัยอันตรายต่อร่างกาย ได้แก่มาตรา 379

10) คุ้มครองความมีเมตตาต่อสัตว์ ได้แก่มาตรา 381 และมาตรา 382

11) คุ้มครองความปลอดภัยของร่างกาย ได้แก่มาตรา 390 มาตรา 391 และ มาตรา 392

12) คุ้มครองเกียรติ ได้แก่มาตรา 393

13) คุ้มครองกรรมสิทธิ์ ได้แก่มาตรา 394 และมาตรา 395

14) คุ้มครองความไม่สะดวกใจของบุคคล ได้แก่มาตรา 397

15) คุ้มครองความมีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ที่อาจถึงขั้นเป็นความปลอดภัยของร่างกาย ได้แก่มาตรา 398

4.1.4.3 การแบ่งประเภทความผิดลหุโทษตามลักษณะความผิด¹³ สามารถแบ่งได้ 7 ประเภท ได้แก่

1) ความผิดต่อความปลอดภัยของร่างกาย ได้แก่ความผิดในมาตรา 391 มาตรา 390 มาตรา 392 มาตรา 397 และมาตรา 398

2) ความผิดที่เป็นการก่อกวนอันตรายต่อชีวิตและร่างกาย ได้แก่ความผิดในมาตรา 371 มาตรา 373 มาตรา 377 และมาตรา 379

3) ความผิดต่อเกียรติ ได้แก่ความผิดในมาตรา 393

4) ความผิดเกี่ยวกับการทำความเสียหายต่อกรรมสิทธิ์ ได้แก่ความผิดในมาตรา 394 และมาตรา 395

5) ความผิดเกี่ยวกับศีลธรรมอื่นๆ ได้แก่ความผิดในมาตรา 374 มาตรา 381 มาตรา 382 และมาตรา 388

6) ความผิดเกี่ยวกับการก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชน ได้แก่ความผิดในมาตรา 370 มาตรา 372 มาตรา 375 มาตรา 376 มาตรา 378 มาตรา 380 มาตรา 384 มาตรา 385 มาตรา 386 มาตรา 387 มาตรา 389 และมาตรา 396

7) ความผิดต่อเจ้าพนักงาน ได้แก่ความผิดในมาตรา 367 มาตรา 368 มาตรา 369 และมาตรา 383

4.1.5 บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดลหุโทษ

มาตรา 103 บัญญัติว่า “บทบัญญัติในลักษณะ 1 ให้ใช้ในกรณีแห่งความผิดลหุโทษด้วย เว้นแต่ที่บัญญัติไว้ในสามมาตราต่อไปนี้” มาตรานี้อยู่ในภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป ลักษณะ 2 บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดลหุโทษ ได้กำหนดให้ใช้บทบัญญัติในลักษณะ 1 บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไปแก่ความผิดลหุโทษด้วย ยกเว้นมิให้ใช้มาตรา 104 105 และ 106 แก่ความผิดลหุโทษ ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

มาตรา 104 บัญญัติว่า “การกระทำความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายนี้ แม้กระทำได้โดยไม่มีเจตนาก็เป็นความผิด เว้นแต่ตามบทบัญญัติความผิดนั้นจะมีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่น” มาตรานี้เป็นข้อยกเว้นของมาตรา 59 วรรคแรก จึงมิให้ใช้บทบัญญัติเกี่ยวกับเจตนาของผู้กระทำความผิดตามมาตรา 59 วรรคแรกที่อยู่ในลักษณะ 1 บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป เพราะ

¹³ แหล่งเดิม.

การกระทำความผิดในภาค 3 ละเมิดโทษทั้งหมด เป็นความผิดแม้กระทำได้โดยไม่เจตนาและไม่ประมาท ก็เป็นความผิด ตามที่ได้อธิบายมาแล้ว

มาตรา 105 บัญญัติว่า “ผู้ใดพยายามกระทำความผิดละเมิดโทษ ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ” มาตรานี้เป็นข้อยกเว้นของมาตรา 80 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดลงมือกระทำความผิดแต่กระทำได้ไม่ตลอด หรือกระทำได้ตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้นั้นพยายามกระทำความผิด

ผู้ใดพยายามกระทำความผิด ผู้นั้นต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น” จึงมิให้ใช้บทบัญญัติเกี่ยวกับการพยายามกระทำความผิดตามมาตรา 80 ที่อยู่ลักษณะ 1 บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป เพราะความผิดละเมิดโทษเป็นความผิดเล็กน้อย ประกอบกับความผิดละเมิดโทษส่วนมาไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิดจึงเป็นความผิดที่มีการพยายามไม่ได้ด้วยตนเอง ซึ่งกฎหมายต้องการผลสำเร็จของความผิดมากกว่า¹⁴

มาตรา 106 บัญญัติว่า “ผู้สนับสนุนในความผิดละเมิดโทษ ไม่ต้องรับโทษ” มาตรานี้เป็นข้อยกเว้นของมาตรา 86 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใดๆ อันเป็นการช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด แม้ผู้กระทำความผิดจะมีได้รู้ถึงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้นก็ตาม ผู้นั้นเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่สนับสนุนนั้น” จึงมิให้ใช้บทบัญญัติเกี่ยวกับการสนับสนุนการกระทำความผิดตามมาตรา 86 ที่อยู่ลักษณะ 1 บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป เพราะโดยปกติผู้สนับสนุนในความผิดทั่วไป ก็ได้รับโทษน้อยอยู่แล้ว และน้อยกว่าการพยายามกระทำความผิดทั่วไปเสียอีก กฎหมายไม่เอาโทษการพยายามกระทำความผิดละเมิดโทษแล้ว จึงไม่เอาโทษการสนับสนุนในความผิดนี้ด้วย¹⁵

4.1.6 ข้อสังเกตในการใช้ความผิดละเมิดโทษ

ความผิดละเมิดโทษมีข้อสังเกตในการใช้ ดังนี้¹⁶

1) ความรับผิดเด็ดขาด หมายความว่า แม้ไม่มีเจตนาและไม่ประมาทก็เป็นความผิด แต่ไม่ได้หมายความว่าแม้ไม่มี “การกระทำ” ก็จะมีผิด เพราะผู้กระทำความผิดยังต้องมีการกระทำอันเป็นหลักทั่วไปอยู่ตนเอง ความรับผิดเด็ดขาดจะต้องอยู่ภายใต้หลักทั่วไปของมาตรา 59 บรรคแรก ที่ว่า “บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำ....”

2) ความรับผิดเด็ดขาด หมายความว่า แม้ไม่มีเจตนาและไม่ประมาทก็เป็นความผิด แต่อย่างไรก็ตาม หากผู้กระทำมีข้อแก้ตัวอื่นๆ เช่น การทำความผิดด้วยความจำเป็นตามมาตรา 67 หรือ

¹⁴ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. เล่มเดิม. หน้า 388.

¹⁵ แหล่งเดิม.

¹⁶ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. เล่มเดิม. หน้า 302 - 304.

กระทำความผิดโดยสำคัญผิดในข้อเท็จจริงตามมาตรา 62 วรรคแรก ก็ยังคงยกขึ้นอ้างเพื่อเป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิดได้

3) เนื่องจากความรับผิดต่อความผิดหลุโทษเป็นความรับผิดเด็ดขาด แม้ไม่มีเจตนาที่ต้องรับผิด ผู้กระทำจะยกเอาความไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบภายนอกของความผิดตามมาตรา 59 วรรค 3 ขึ้นมาอ้างเพื่อเป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิดไม่ได้ เพราะไม่มีประโยชน์อันใดที่จะอ้างว่าไม่มีเจตนา เนื่องจากความผิดประเภทนี้แม้ไม่มีเจตนาก็เป็นความผิดได้อยู่แล้ว

4) ที่ว่า “ไม่มีเจตนา ไม่ประมาท” ก็เป็นความผิดนั้น หมายความว่า ถ้าเจตนา หรือ ประมาทก็ย่อมเป็นความผิดได้ เพราะถึงไม่มีเจตนาและไม่ประมาทก็ยังคงเป็นความผิดได้อยู่แล้ว ดังนั้น หากผู้กระทำมีเจตนา หรือ ไม่มีเจตนาแต่ประมาท ผู้กระทำก็จะต้องมีความผิดอย่างแน่นอน

5) หากความผิดมาตรานี้ๆ ต้องการ “เจตนาพิเศษ” นอกเหนือจากเจตนาธรรมดา ผู้กระทำก็ต้องมีเจตนาพิเศษด้วย แม้จะมีกฎหมายบัญญัติว่า ในส่วนที่เกี่ยวกับเจตนาธรรมดานั้น แม้ผู้กระทำไม่มีเจตนาธรรมดา ผู้กระทำก็มีความผิดได้ก็ตาม กล่าวคือ โจทก์ต้องมีหน้าที่พิสูจน์เจตนาพิเศษของจำเลยด้วย มิฉะนั้น ศาลก็ลงโทษจำเลยไม่ได้ เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 942/2503 ได้วางหลักในเรื่องนี้ไว้ โดยมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 บัญญัติว่า “ผู้ใดนำหรือพาของที่ยังมิได้เสียภาษี ฯลฯ หรือเกี่ยวข้องด้วยประการใดๆ ในการหลีกเลี่ยงหรือพยายามหลีกเลี่ยงการเสียภาษีศุลกากร ฯลฯ โดยเจตนาจะหนีค่าภาษีของรัฐบาล ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่จะต้องเสียสำหรับของนั้นๆ ฯลฯ สำหรับความผิดฐานหนึ่งๆ ท่านว่าผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษ ฯลฯ” ในคดีนี้จำเลยนำทรัพย์สินที่มีค่ามาจากต่างประเทศโดยทางเครื่องบิน แต่ไม่ได้กรอกรายการเสียภาษีโดยอ้างว่าเป็นทรัพย์สินส่วนตัว ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า จำเลยไม่มีเจตนา “หนีค่าภาษีของรัฐบาล” (ไม่มีเจตนาพิเศษ) เพราะ “ตามพฤติการณ์ตามพยานหลักฐานโจทก์จะยังพึงเป็นเช่นนั้นไม่ได้” จำเลยจึงไม่มีความผิดตามมาตรา 27 ส่วนมาตรา 16 ที่ว่า แม้ไม่มีเจตนาไม่ประมาทก็เป็นความผิดนั้น หมายถึง แม้ไม่มีเจตนาธรรมดาก็เป็นความผิด แต่ไม่ได้หมายความว่า หากไม่มีเจตนาพิเศษแล้ว ก็เป็นความผิดได้ กล่าวคือ มาตรา 16 ยกเว้นไม่ต้องมีเจตนาธรรมดาเท่านั้น แต่ไม่ยกเว้นเจตนาพิเศษด้วย โจทก์จึงต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าจำเลยมีเจตนาพิเศษตามมาตรา 16 ให้ประโยชน์แก่โจทก์ที่จะไม่ต้องพิสูจน์เจตนาธรรมดาของจำเลยเท่านั้น แต่ไม่รวมถึงเจตนาพิเศษด้วย

ในมาตรา 389 ซึ่งมีข้อความตอนหนึ่งบัญญัติว่า “...แกลังทำให้ของโสโครกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญ ต้องระวางโทษ...” ศาสตราจารย์จิตติ ดิงศักทียได้อธิบายว่า “เดือดร้อนรำคาญ” คือ

เจตนาพิเศษตามมาตรา ๒๓ ซึ่งผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาเพียงแค่แกล้งเท่านั้น แต่ไม่ถึงกับต้องมีเจตนาพิเศษที่จะทำให้เดือดร้อนรำคาญ¹⁷

6) ผู้ต้องโทษในความผิดหลัโทษมาแล้ว หากกระทำความผิดอื่นอีกและศาลจะลงโทษจำคุก ไม่ต้องห้ามตามมาตรา 23¹⁸ ในการที่ศาลจะเปลี่ยนจากโทษจำคุกเป็นโทษกักขัง ทำให้ผู้กระทำความผิดอาจไม่ต้องรับโทษจำคุกนั่นเอง¹⁹

7) การรับโทษจำคุกในความผิดหลัโทษมาก่อน ย่อมไม่ต้องห้ามศาลที่จะพิจารณารอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษตามมาตรา 56²⁰ ได้

¹⁷ จิตติ ดิงสภักดิ์. (2539). กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3. หน้า 2840.

¹⁸ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 23 “ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาล จะลงโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษ จำคุกมาก่อนหรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษ สำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ศาล จะพิพากษาให้ลงโทษกักขังไม่เกินสามเดือนแทนโทษจำคุกนั้นก็ได้”

¹⁹ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. เล่มเดิม. หน้า 388.

²⁰ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 56 “ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาล จะลงโทษจำคุกไม่เกินสองปี ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมา ก่อนหรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความ ผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึง ถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรมสุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัยอาชีพและสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความคิด หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว เห็นเป็นการสมควรศาลจะพิพากษาว่า ผู้นั้นมีความผิดแต่รอการกำหนดโทษไว้ หรือกำหนดโทษแต่รอการ ลงโทษไว้ แล้วปล่อยตัวไปเพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลา ที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดย จะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้”

เงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดนั้น ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อ ดังต่อไปนี้

(1) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำช่วยเหลือหรือตักเตือนตาม ที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพหรือจัดให้ กระทำกิจกรรมบริการสังคม หรือสาธารณประโยชน์ตามที่ เจ้า พนักงานและผู้กระทำความผิดเห็นสมควร

(2) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

(3) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติใดอันอาจนำไป สู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก

(4) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความ บกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(5) เงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข ฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมี โอกาสกระทำความผิดขึ้นอีก

เงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดตามความในวรรคก่อนนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำขอของ

8) ขณะที่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษอยู่ ถ้าผู้นั้นกระทำความผิดโทษซึ่งศาลลงโทษจำคุก ไม่เป็นเหตุให้ศาลกำหนดโทษที่รอไว้หรือนำโทษที่รอไว้มาบวกกับโทษในคดีหลังโทษครั้งนี้ตามมาตรา 58²¹ ได้

9) ความผิดโทษไม่ถือว่าเป็นความผิดเพื่อการเพิ่มโทษตามมาตรา 94²²

4.1.7 เจตนาในความผิดโทษ

องค์ประกอบภายในของความรับผิดทางอาญาโดยทั่วไป คือผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนา ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 วรรคแรก ที่บัญญัติว่า “บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาเมื่อได้กระทำโดยเจตนา” แต่อย่างไรก็ตามมาตราดังกล่าว ก็ได้มีข้อยกเว้นว่า “เว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิดชอบแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา” ดังนั้น ข้อยกเว้นของความรับผิดทางอาญาโดยเจตนา ที่ถึงแม้การกระทำความผิดบางอย่างผู้กระทำไม่มีเจตนา กฎหมายก็บัญญัติให้ต้องรับผิดชอบ จึงมี 2 กรณี ได้แก่ ต้องรับผิดชอบแม้กระทำโดยประมาทและกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบสำหรับการกระทำโดยประมาทนั้นกรณีหนึ่ง และอีกกรณีหนึ่งคือ ต้องรับผิดชอบแม้กระทำโดยไม่มีเจตนาและไม่ประมาท เรียกว่า “ความรับผิดเด็ดขาด” หรือ Strict Liability

ความผิดทางอาญาโดยจะเป็นความผิดเด็ดขาด กล่าวคือ “ไม่เจตนาและไม่ประมาท” ก็เป็นความผิดนั้นจะต้องมี “กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัด”²³

ผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่าพฤติการณ์ที่เกี่ยวแก่การควบคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้ หรือจะกำหนด เงื่อนไขข้อใด ตามที่กล่าวในวรรคก่อนที่ศาลยังมีได้กำหนดไว้เพิ่มเติมขึ้นอีกก็ได้”

²¹ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 58 “เมื่อความปรากฏแก่ศาลเอง หรือความปรากฏตาม คำแถลงของโจทก์หรือเจ้าพนักงานว่า ภายในเวลาที่ศาลกำหนดตาม มาตรา 56 ผู้ที่ถูกศาลพิพากษาได้กระทำความผิดอันมิใช่ความผิด ที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และศาลพิพากษาให้ ลงโทษจำคุกสำหรับความผิดนั้น ให้ศาลที่พิพากษาคดีหลังกำหนด โทษ ที่รอการกำหนดไว้ในคดีก่อนบวกเข้ากับโทษในคดีหลัง หรือบวกโทษที่รอการลงโทษไว้ในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีหลัง แล้วแต่กรณี

แต่ถ้าภายในเวลาที่ศาลได้กำหนดตาม มาตรา 56 ผู้นั้นมิได้กระทำความผิดดังกล่าวมาในวรรคแรก ให้ผู้นั้นพ้นจากการที่จะถูก กำหนดโทษหรือถูกลงโทษในคดีนั้น แล้วแต่กรณี”

²² ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 94 “ความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ และความผิดซึ่งผู้กระทำได้กระทำในขณะที่มิได้อยู่ต่ำกว่าสิบแปดปีนั้น ไม่ว่าจะได้กระทำในครั้งก่อนหรือครั้งหลัง ไม่ถือว่าเป็นความผิดเพื่อการเพิ่มโทษตามความในหมวดนี้”

²³ เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์. เล่มเดิม. หน้า 300.

ความรับผิดชอบมีปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติอื่นๆ ที่มีโทษทางอาญา

ความรับผิดชอบที่ปรากฏในพระราชบัญญัติต่างๆ ที่มีโทษทางอาญา เช่น พระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2482 มาตรา 16 ซึ่งบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดว่า “การกระทำที่บัญญัติไว้ในมาตรา 27 และมาตรา 99 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช 2469 นั้น ให้ถือว่าเป็นความผิดโดยมีพักต้องคำนึงว่าผู้กระทำความผิดเจตนาหรือกระทำโดยประมาทเลินเล่อหรือหาไม่” หรือ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 5 ซึ่งบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดว่า “ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม”

ส่วนความรับผิดชอบที่ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ ความผิดในภาค 3 หลัโทษทั้งหมด ได้แก่ความผิดในมาตรา 367-398 ซึ่งมาตรา 104 บัญญัติไว้โดยแจ้งชัดว่า “การกระทำความผิดหลัโทษตามประมวลกฎหมายนี้ แม้กระทำโดยไม่มีเจตนาก็เป็นความผิด” ซึ่งหมายความว่า โดยหลักแล้วการกระทำความผิดหลัโทษ แม้ผู้กระทำไม่มีเจตนาตามมาตรา 59 วรรค 2 และวรรค 3 และแม้ผู้กระทำมิได้กระทำโดยประมาทตามมาตรา 59 วรรค 4 ผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบ

แต่อย่างไรก็ตามความผิดหลัโทษไม่ใช่ความผิดเด็ดขาดทุกมาตรา เพราะบางมาตราก็เป็นข้อยกเว้นของมาตรา 104 ซึ่งบัญญัติว่า “เว้นแต่ตามบทบัญญัติความผิดนั้นจะมีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่น” หมายความว่า เว้นแต่ตามบทบัญญัติความผิดนั้นจะมีข้อความบัญญัติให้เห็นว่าต้องมีเจตนาในการกระทำความผิด การกระทำนั้นจึงจะเป็นความผิด หรือมิฉะนั้นก็จะมีข้อความบัญญัติให้เห็นว่าผู้กระทำต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำโดยประมาท การกระทำนั้นจึงจะเป็นความผิด บทบัญญัติความผิดที่มีความบัญญัติให้เห็นว่าต้องกระทำโดยประมาทจึงจะเป็นความผิด เช่น มาตรา 390 กระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ เป็นต้น บทบัญญัติความผิดที่มีความบัญญัติให้เห็นว่าผู้กระทำต้องมีเจตนาในการกระทำความผิดจึงจะเป็นความผิด เช่น มาตรา 391 ใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นโดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ หรือ มาตรา 393 คุกคามผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การกระทำความผิดหลัโทษ โดยหลักแล้ว ผู้กระทำไม่ต้องมีเจตนาในการกระทำความผิดก็มีความรับผิดชอบในความผิดหลัโทษได้ เว้นแต่บทบัญญัติของกฎหมายมาตรานั้นๆ ต้องการเจตนาของผู้กระทำในการกระทำความผิด หรือเป็นการกระทำโดยประมาท ผู้กระทำจึงจะมีความรับผิดชอบในความผิดหลัโทษ

4.1.8 การดำเนินคดีแก้ความผิดลหุโทษ

แม้ความผิดลหุโทษจะเป็นความผิดเล็กน้อย แต่ความผิดลหุโทษก็ไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัว (เป็นความผิดอันยอมความไม่ได้) การที่พนักงานอัยการจะมีอำนาจฟ้องคดีความผิดลหุโทษได้ คดีนั้นต้องผ่านการสอบสวนโดยชอบโดยพนักงานสอบสวนเสียก่อน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120²⁴ เพราะถือเป็นความผิดอาญาแผ่นดินเช่นเดียวกัน ส่วนเอกชนจะฟ้องคดีความผิดลหุโทษเองได้ เพียงบางฐานที่ถือว่าเอกชนเป็นผู้เสียหายด้วยเท่านั้น โดยต้องแยกพิจารณาตามความผิดแต่ละฐานไป ทั้งนี้ เพราะคุณธรรมทางกฎหมายหรือเหตุผลในการบัญญัติกฎหมายในแต่ละฐานความผิดอาจแตกต่างกันได้ เช่น ความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นโดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ (มาตรา 391) ประโยชน์ที่กฎหมายมุ่งจะคุ้มครองนอกจากความสงบเรียบร้อยและประโยชน์ของสังคมส่วนรวมตามหลักการของความผิดลหุโทษแล้ว ความผิดฐานนี้ยังมีคุณธรรมทางกฎหมาย คือ ความปลอดภัยของร่างกายอีกด้วย เอกชนซึ่งเป็นผู้ถูกทำร้ายจึงถือว่าเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานนี้ ส่วนความผิดฐานไม่ยอมบอกชื่อหรือที่อยู่หรือแถลงบอกชื่อหรือที่อยู่เท็จ (มาตรา 367) มีคุณธรรมทางกฎหมายคือ อำนาจอธิปไตยในการปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งจะเห็นได้ว่ากฎหมายมีความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองรัฐเท่านั้น เอกชนไม่อาจเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานนี้ได้ อย่างไรก็ตาม แม้ความผิดลหุโทษจะเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน เพราะถือว่าส่วนรวมได้รับความเสียหายแต่ก็สามารถเปรียบเทียบปรับเพื่อระงับคดีได้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37²⁵)²⁶

²⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 94 “ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีต่อศาลโดย มิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน”

²⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 37 “คดีอาญาเล็กน้อยได้ ดังต่อไปนี้”

(1) ในคดีมิโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้กระทำความผิด ยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา

(2) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มี อัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีอื่นที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูง ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรซึ่ง มีโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบแล้ว

(3) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มี อัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือ คดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งเกิดในกรุงเทพมหานคร เมื่อผู้ต้องหา ชำระค่าปรับตามที่นายตำรวจประจำท้องที่ตั้งแต่ตำแหน่งสารวัตรขึ้นไป หรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตร ผู้ทำการในตำแหน่งนั้น ๆ ได้เปรียบเทียบแล้ว

(4) ในคดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามคำเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว”

เมื่อมีการกระทำความผิดหลุโทษและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาแล้ว เจ้าพนักงานจะควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ได้เพียงเท่าเวลาที่จะถามคำให้การและที่จะรู้ตัวว่าเป็นใครและอยู่ที่ใดเท่านั้น (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 วรรค 2²⁷) พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบปรับหรือว่ากล่าวตักเตือนให้คดียุติลงได้โดยไม่ต้องไปศาล (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 83)²⁸

4.1.9 ความผิดหลุโทษซึ่งเป็นความผิดทางปกครอง

เมื่อพิจารณาถึงความผิดหลุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาทั้งหมดแล้วจะพบว่าความผิดบางฐานความผิดอาจจะไม่มีความเป็นอาชญากรรม (Crime) เลย แต่จะมีลักษณะเป็น “ความผิดทางปกครอง” (Administrative Offence) มากกว่า ซึ่งมีลักษณะของการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของสังคม กล่าวคือ เป็นการกระทำที่ไม่ใช่ความผิดอาญา แต่การกระทำมีเนื้อหาเป็นการกระทำต่อส่วนรวม (Public Order) ที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ ไม่กระทบต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยตรง²⁹ เช่น มาตรา 375 การทำให้รางระบายน้ำ ร่องน้ำหรือท่อระบายของโสโครก อันเป็นสาธารณะเกิดขัดข้องหรือไม่สะดวก มาตรา 386 การขูดหลุมหรือราง หรือปลุกปักหรือวางสิ่งของเกะกะไว้ในทางสาธารณะ โดยไม่ได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมาย หรือทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย แต่ละเลยไม่แสดงสัญญาณตามสมควรเพื่อป้องกันอุปัทวเหตุ เป็นต้น ความผิดหลุโทษซึ่งเป็นความผิดทางปกครองสามารถยุติคดีด้วยการเปรียบเทียบปรับได้

4.2 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับเจตนาในความผิดหลุโทษในกฎหมายอาญาของประเทศไทย

4.2.1 ข้อดีข้อเสียของการมีบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดหลุโทษ

ความผิดหลุโทษเป็นความผิดที่ใช้หลักความรับผิดชอบเด็ดขาด เมื่อได้ศึกษาแล้วจะปรากฏข้อดีและข้อเสียของการมีบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดหลุโทษ ดังนี้

4.2.1.1 ข้อดีของการมีบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดหลุโทษ

²⁶ ทวีเกียรติ มินะกะนิษฐ. เล่มเดิม. หน้า 388 - 389.

²⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 87 วรรคหนึ่งและวรรคสอง “ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี”.

ในกรณีความผิดหลุโทษ จะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่าเวลาที่จะถามคำให้การ และที่จะรู้ตัวว่าเป็นใคร และที่อยู่ของเขายู่ที่ไหนเท่านั้น”

²⁸ ทวีเกียรติ มินะกะนิษฐ. เล่มเดิม. หน้า 390.

²⁹ เกษมาวดี ศุกกัญญ์. (2549). การปรับเปลี่ยนความผิดหลุโทษที่ไม่มีลักษณะเป็นความผิดอาญา โดยแท้เป็นความผิดต่อกฎระเบียบของสังคม : ศึกษาเฉพาะความผิดหลุโทษในประมวลกฎหมายอาญา. หน้า 40.

1) ความผิดหลุโทษใช้หลักความรับผิดชอบเด็ดขาดและหลักความรับผิดชอบจะปิดปากผู้กระทำความผิดให้ต้องรับผิดชอบทันที³⁰ แม้กระทำความผิดโดยไม่มีเจตนาหรือไม่ประมาทก็ตาม เพราะการพิสูจน์หรือชี้ให้เห็นเจตนาของผู้กระทำความผิดนั้นทำได้ยาก หลักความรับผิดชอบเด็ดขาดจึงทำให้ศาลสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้อย่างสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

2) ความผิดหลุโทษเป็นความผิดที่เกี่ยวกับความปลอดภัย อนามัย และสวัสดิภาพของสังคมส่วนรวม เมื่อใช้หลักความรับผิดชอบเด็ดขาดแล้วจะสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ทันทีโดยง่าย ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ

3) หากใช้หลักความรับผิดชอบทางอาญาโดยทั่วไป ได้แก่ เจตนาและประมาทแก่ฐานความผิดที่เป็นความผิดหลุโทษ จำเลยหรือผู้กระทำความผิดก็จะสามารถอ้างได้ว่าตนไม่มีเจตนาในการกระทำความผิดหรือไม่ประมาท ทำให้กฎหมายไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้เลย ดังนั้น จึงสมควรที่จะต้องใช้หลักความรับผิดชอบเด็ดขาดแก่ความผิดหลุโทษ เพราะการกระทำความผิดหลุโทษบางฐาน ข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดต่างๆ อยู่ในความรู้เห็นของผู้กระทำความผิดเพียงฝ่ายเดียว โจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าจำเลยกระทำความผิดโดยเจตนาหรือประมาทเมื่อไม่สามารถพิสูจน์ได้ก็ไม่สามารถลงโทษจำเลยได้ เช่น ความผิดฐานใช้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรตามมาตรา 382 เป็นต้น

4) ความผิดหลุโทษใช้หลักความรับผิดชอบเด็ดขาด จึงสามารถลงโทษบุคคลที่ไม่ใช่ความระมัดระวังในการทำกิจการของตนและก่อให้เกิดความเสียหายแก่ส่วนรวมได้ อันเป็นการปกป้องสังคมส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

5) การใช้หลักความรับผิดชอบเด็ดขาดโดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดได้พิสูจน์เจตนาของตน จะมีผลเป็นการข่มขู่หรือสั่งสอนผู้กระทำความผิดและเป็นการลงโทษเพื่อห้ามปรามบุคคลอื่นให้ต้องใช้ความระมัดระวังอย่างมากในการที่จะกระทำการใดอันจะกระทบกระเทือนถึงสังคมส่วนรวม

4.2.1.2 ข้อเสียของการมีบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดหลุโทษ

1) หลักความรับผิดชอบเด็ดขาดที่ปิดปากผู้กระทำความผิดให้ต้องรับผิดชอบทันที แม้กระทำความผิดโดยไม่มีเจตนาหรือไม่ประมาท เป็นหลักที่ขัดต่อสิทธิในการต่อสู้คดีของจำเลย เพราะในเบื้องต้นจำเลยจะถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์และมีสิทธิที่จะต่อสู้คดีโดยการพิสูจน์การกระทำของตนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งจำเลยจะต้องได้รับโทษก็ต่อเมื่อมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้กระทำความผิดจริงแล้วเท่านั้น

³⁰ ปาฐกถา สัมมนา. เล่มเดิม. หน้า 159.

2) หลักความรับผิดชอบเด็ดขาดในความผิดลหุโทษ นอกจากจะเป็นหลักที่ขัดต่อสิทธิในการต่อสู้คดีของจำเลยแล้ว ยังเป็นหลักที่ไม่เป็นธรรมแก่จำเลยอีกด้วย เพราะการกระทำ ความผิดอาญาทั่วไปในภาค 2 จำเลยยังมีสิทธิในการต่อสู้คดีเพื่อพิสูจน์การกระทำของตนได้ แต่การ กระทำความผิดเล็กๆ น้อยๆ ในภาค 3 จำเลยถูกตัดสิทธิออกไปโดยสิ้นเชิง ซึ่งไม่เป็นธรรมแก่จำเลย

3) หลักความรับผิดชอบเด็ดขาดจะทำให้รัฐสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ โดยสะดวกและรวดเร็ว ลงโทษผู้กระทำความผิดได้มากมายไม่จำกัด เป็นการลงโทษที่ขัดกับ วัตถุประสงค์ของการลงโทษที่ต้องการลงโทษเฉพาะผู้กระทำความผิดจริงๆ ที่มีเจตนาชั่วร้ายเท่านั้น ส่งผลให้ไม่มีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเพื่อให้ผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคมได้

4) การกระทำความผิดลหุโทษ แม้จะเป็นความผิดที่มีโทษเล็กน้อย แต่อย่างไร ก็เป็นการกระทำความผิดอาญานั้นเอง ผู้กระทำความผิดลหุโทษจะถูกสังคมนำหน้าว่าเป็นผู้กระทำ ความผิดอาญา และความผิดลหุโทษบางมาตราก็มีโทษจำคุกรวมอยู่ด้วย หากผู้กระทำความผิดอาญา มาตรานั้นๆ ได้รับโทษจำคุก ก็จะถูกสังคมนำหน้าว่าเป็นขี้คุกอีกด้วย

5) หลักความรับผิดชอบเด็ดขาดทำให้รัฐสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ มากมายไม่จำกัด อาจก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ในกระบวนการยุติธรรมตามมาได้ เช่น ปัญหาคดีลัน ศาล นักโทษล้นเรือนจำ ปัญหาขาดแคลนทรัพยากรบุคคล ปัญหาขาดแคลนงบประมาณ เป็นต้น

4.2.2 การขอมความในความผิดลหุโทษ

การแบ่งประเภทของความผิดอาญาสามารถทำได้หลายแง่ เช่น การแบ่งประเภท ความผิดในแง่กฎหมาย การแบ่งประเภทความผิดในแง่การกระทำ การแบ่งประเภทความผิดในแง่ เจตนา การแบ่งประเภทความผิดในแง่โทษ ฯลฯ ซึ่งจะมีการแบ่งแยกอีกประเภทหนึ่งที่สำคัญมาก คือ การแบ่งประเภทความผิดในแง่ของการดำเนินคดี

การแบ่งแยกประเภทความผิดในแง่ของการดำเนินคดี แบ่งออกได้เป็น ความผิดอาญา แผ่นดิน และความผิดอันยอมความได้³¹ การที่จะทราบได้ว่าความผิดอาญานั้นๆ เป็นความผิดอาญา แผ่นดินหรือเป็นความผิดอันยอมความได้ สามารถดูได้จากบทบัญญัติของกฎหมายนั่นเอง กฎหมาย จะมีบทบัญญัติระบุไว้³² โดยเฉพาะว่าความผิดฐานใดเป็นความผิดที่ยอมความได้ ผลก็คือ ความผิด ใดที่มีได้ระบุว่าเป็นความผิดอันยอมความได้ ความผิดนั้นก็เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน³³

³¹ เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์. เล่มเดิม. หน้า 85.

³² สุรพงษ์ เอี่ยมแทน. (2544). ความผิดอันยอมความได้กับความผิดอาญาแผ่นดิน (ศึกษาตาม กฎหมายอาญาสารบัญญัติ). หน้า 9.

³³ คณิต ณ นคร ก เล่มเดิม. หน้า 140.

ความผิดอันยอมความได้ จะเป็นความผิดที่กระทบต่อบุคคลโดยตรง อันมีลักษณะหลักการสำคัญ³⁴ คือ

- 1) เป็นความผิดที่ความเป็นอาชญากรรมไม่มาก
- 2) เป็นความผิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายเป็นเรื่องส่วนตัวอย่างมากที่พึงเคารพเจตจำนงของผู้เสียหาย

- 3) เป็นความผิดที่มุ่งประสงค์จะคุ้มครองผู้เสียหายอย่างแท้จริง
- ดังนั้น ความผิดใดที่กระทบต่อส่วนรวมจะเป็นความผิดอาญาแผ่นดินทั้งหมด

ผลในทางกฎหมายของความผิดอันยอมความได้ คือ การเริ่มต้นดำเนินคดีความผิดอันยอมความได้จะขึ้นอยู่กับความประสงค์ของผู้เสียหายเป็นสำคัญ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายเข้ามามีสิทธิอย่างกว้างขวาง³⁵ ทั้งในการเป็นเงื่อนไขให้อำนาจต่อองค์กรของรัฐ เช่น การให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนในการเริ่มสอบสวนคดีอาญาที่เป็นความผิดต่อส่วนตัวได้ก็ต่อเมื่อมีการร้องทุกข์ตามระเบียบ³⁶ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121³⁷ และในการเป็นเงื่อนไขตัดอำนาจรัฐ เช่น พนักงานอัยการจะขอเข้าไปเป็นโจทก์ร่วมในคดีความผิดต่อส่วนตัวไม่ได้ โดยพนักงานอัยการจะสามารถขอเข้าไปเป็นโจทก์ร่วมได้เฉพาะในคดีอาญาที่มีใช้ความผิดต่อส่วนตัวเท่านั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 31³⁸ ส่วนผลในทางกฎหมายสำหรับความผิดอันยอมความได้ในขั้นตอนการยุติหรือการระงับคดี คือ สามารถยุติหรือระงับคดีได้ด้วยการถอนคำร้องทุกข์ การถอนฟ้องก่อนคดีถึงที่สุด และการยอมความ³⁹

ผลในทางกฎหมายของความผิดอาญาแผ่นดินคือ การเริ่มต้นและการยุติคดีอยู่ในอำนาจของรัฐทั้งหมด โดยที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวงตามประมวลกฎหมายวิธี

³⁴ แหล่งเดิม. หน้า 140.

³⁵ แหล่งเดิม. หน้า 141.

³⁶ การร้องทุกข์ เป็นกลไกสำคัญในการเริ่มต้นดำเนินคดีอาญา เพราะเมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น หากมิได้มีการร้องทุกข์ก็ไม่อาจจะทำให้พนักงานของรัฐสามารถทราบได้ว่ามีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น แม้ว่ากฎหมายจะมีได้จำกัดประเภทของความผิดอาญาที่จะร้องทุกข์ได้ แต่การร้องทุกข์มีความจำเป็นสำหรับคดีความผิดต่อส่วนตัว.

³⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 121 “พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง แต่ถ้าเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว ห้ามมิให้ทำการสอบสวน เว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ”.

³⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 31 “คดีอาญาที่มีใช้ความผิดต่อส่วนตัวซึ่งผู้เสียหายยื่นฟ้องแล้ว พนักงานอัยการจะยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ใน ระยะใดก่อนคดีเสร็จเด็ดขาดก็ได้”.

³⁹ การยอมความ หมายถึง การที่ผู้เสียหายหรือโจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหายตกลงระงับข้อพิพาทหรือความผิดที่เกิดขึ้นกับผู้กระทำความผิดหรือจำเลย ไม่คิดใจว่ากล่าวเอาความกันอีกต่อไป.

พิจารณาความอาญามาตรา 121 โดยไม่มีเงื่อนไขให้ต้องมีคำร้องทุกข์ก่อนเหมือนคดีความผิดต่อส่วนตัว และคดีอาญาแผ่นดินไม่สามารถยุติคดีได้ด้วยการตกลงยอมความกัน⁴⁰

แนวคิดในการแบ่งแยกประเภทความผิดอันยอมความได้และความผิดอาญาแผ่นดินที่สำคัญคือ แนวความคิดในการพิจารณาตามหลักคุณธรรมทางกฎหมาย กล่าวคือ พิจารณาว่าความผิดฐานใดมีผลกระทบต่อส่วนตัวหรือสังคมโดยรวม ซึ่งพิจารณาได้จากคุณธรรมทางกฎหมายที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองในความผิดฐานนั้นๆ ซึ่งความผิดอันยอมความได้หรือความผิดต่อส่วนตัวนั้น สมควรจะเป็นความผิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล (Individualrechtsgut) เท่านั้น⁴¹ (คุณธรรมทางกฎหมายแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล (Individualrechtsgut) และคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนร่วม (Universalrechtsgut))⁴² การแบ่งแยกความผิดอันยอมความได้และความผิดอาญาแผ่นดินเป็นหน้าที่โดยตรงของฝ่ายนิติบัญญัติ และจะต้องมีบัญญัติให้ความผิดนั้นๆ เป็นความผิดอันยอมความได้

ความผิดในภาค 3 ลหุโทษทั้งหมด 32 มาตรา ไม่มีมาตราใดเลยที่มีบทบัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้ แม้จะเป็นความผิดที่มีโทษเล็กน้อยก็ตาม ผู้เขียนจึงขอยกตัวอย่างปัญหาในเรื่องการยอมความระหว่างความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นและความผิดฐานหมิ่นประมาทเป็นกรณีศึกษา ดังนี้

ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นตามมาตรา 393 ซึ่งเป็นความผิดลหุโทษมีความใกล้เคียงกับความผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา 326 เป็นอย่างมาก เพราะความผิดทั้ง 2 ฐานนี้มีคุณธรรมทางกฎหมายเป็นอย่างเดียวกันคือ คุ้มครองเกียรติ ซึ่งเป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลอย่างแท้จริง (แต่อย่างไรก็ดี นักกฎหมายบางท่านให้ความเห็นว่า ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นเป็นความผิดที่กระทบกระเทือนต่อส่วนรวมมากกว่าผู้เสียหายคนใดโดยเฉพาะซึ่งต่างกับการใส่ความในเรื่องหมิ่นประมาทที่กระทบกระเทือนต่อผู้เสียหายที่ถูกใส่ความโดยเฉพาะเจาะจง)⁴³ แต่ความผิดทั้ง 2 ฐานนี้มีแตกต่างกันตรงที่ว่า ความผิดฐานหมิ่นประมาทเป็นความผิดอันยอมความได้ตามมาตรา 333 วรรคแรก แต่ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ประหลาดว่าความผิดฐานหมิ่นประมาทที่เป็นความผิดอาญาในภาค 2 ซึ่งมีโทษสูงสามารถยอมความได้ แต่ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นที่เป็นความผิดลหุโทษในภาค 3 ซึ่งมีโทษเล็กน้อยไม่สามารถยอมความได้

⁴⁰ ปริญญา ชินะพา. (2550). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความผิดอันยอมความได้ : ศึกษากรณีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ในลักษณะ 12 แห่งประมวลกฎหมายอาญา. หน้า 31.

⁴¹ ปริญญา ชินะพา. เล่มเดิม. หน้า 17.

⁴² คณิต ณ นคร ก. เล่มเดิม. หน้า 133.

⁴³ เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์. เล่มเดิม. หน้า 14.

จึงทำให้เกิดข้อสังเกตว่า ควรจะต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นตามมาตรา 393 ให้เป็นความผิดอันยอมความได้⁴⁴

แต่อย่างไรก็ตามมีผู้ให้ข้อสังเกตในทางตรงกันข้ามว่า เจตนารมณ์ของความผิดลหุโทษ คือ การป้องกันอาชญากรรมจากการกระทำความผิดที่ละเมิดระเบียบสาธารณะ (Crimes Public Torts) ในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ ดังนั้นความผิดตามบทบัญญัติทางการปกครองหรือการละเมิด บทบังคับมีไว้เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของรัฐ จึงสรุปได้ว่า บทบัญญัติในภาค 3 ของประมวลกฎหมายอาญาในเรื่องความผิดลหุโทษได้บัญญัติโดยมีความมุ่งหมายในการคุ้มครองการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเป็นปกติสุข ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของรัฐโดยแท้ จึงสมควรเป็นความผิดอาญาแผ่นดินซึ่งเป็นการบัญญัติกฎหมายอาญาที่ถูกต้อง⁴⁵

เมื่อเกิดปัญหาขัดแย้งกันเช่นนี้แล้ว คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญา จึงได้ยกประเด็นดังกล่าวขึ้นมาพิจารณาถึงความเหมาะสมของการบัญญัติให้ความผิดลหุโทษเป็นความผิดอันยอมความได้ในการประชุมเมื่อปี พ.ศ. 2549⁴⁶ โดยได้พิจารณาว่า ความผิดฐานทำให้อื่นเกิดความกลัวหรือความตกใจโดยการขู่เข็ญตามมาตรา 392 ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นตามมาตรา 393 ความผิดฐานความผิดฐานไล่ต้อนสัตว์เข้าในสวน ไร่ หรือนาของผู้อื่นตามมาตรา 394 และความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้สัตว์เข้าในสวน ไร่ หรือนาของผู้อื่นตามมาตรา 395 อาจกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ เพราะเป็นความผิดที่มีลักษณะกระทำที่มีผลกระทบต่อความเสียหายต่อบุคคลโดยตรง แต่ในที่สุด เมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาอย่างถี่ถ้วนและรอบด้านแล้ว มีเหตุผลมากมายซึ่งท้ายที่สุดแล้วที่ประชุมเห็นว่าไม่ควรแก้ไขบทบัญญัตินี้ดังกล่าวให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ดังนั้น ความผิดลหุโทษของไทยจึงยังคงเป็นความผิดอันยอมความไม่ได้อยู่นั่นเอง

เหตุผลที่ไม่สมควรแก้ไขให้ความผิดลหุโทษเป็นความผิดอันยอมความได้ เช่น

(1) ความผิดลหุโทษบางครั้งหาตัวผู้เสียหายไม่ได้ แม้จะบัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ก็ไม่รู้จะไปยอมความกับใคร เพราะไม่มีผู้เสียหาย

(2) ความผิดลหุโทษซึ่งเป็นความผิดอันยอมความไม่ได้ เจ้าพนักงานมีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้ คดีก็จะระงับลง ทำให้จำนวนคดีที่จะเข้าสู่ศาลลดลงไปมาก แต่หากปรับเปลี่ยน

⁴⁴ คณิต ณ นคร ข เล่มเดิม. หน้า 194.

⁴⁵ สุรพงษ์ เอี่ยมแทน. เล่มเดิม. หน้า 91

⁴⁶ โปรดดูรายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 92-13/2549 และครั้งที่ 93-14/2549 ภาคผนวก ง และภาคผนวก จ

ความผิดหลุโทษให้เป็นความผิดอันยอมความได้ คดีจะขึ้นอยู่กับผู้เสียหาย ว่าประสงค์จะดำเนินคดีหรือไม่ หากประสงค์จะดำเนินคดี ก็จะเป็นช่องทางให้คดีเล็กๆ น้อยๆ ขึ้นสู่ชั้นศาลได้

(3) กฎหมายอนุญาตให้ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีความผิดอันยอมความได้เองได้ ทำให้บางครั้งผู้เสียหายใช้กลไกของกระบวนการยุติธรรมเป็นเครื่องมือในการบังคับชำระหนี้ ซึ่งผิดวัตถุประสงค์ของกฎหมายอาญา

(4) การบัญญัติให้ความผิดหลุโทษเป็นความผิดอันยอมความได้ พนักงานสอบสวนจะมีอำนาจสอบสวนได้ก็ต่อเมื่อมีผู้เสียหายมาร้องทุกข์ การดำเนินคดีก็จะยุ่งยากขึ้นอีก เพราะเป็นการเพิ่มขึ้นขั้นตอนการทำงาน

(5) การบัญญัติให้ความผิดหลุโทษเป็นความผิดอันยอมความได้ อาจจะทำให้ต้องมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วย

4.2.3 ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้ความผิดหลุโทษ

หลักความรับผิดชอบทางอาญาโดยทั่วไป ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาในการกระทำความผิดตามมาตรา 59 วรรคแรก ที่บัญญัติว่า บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่จะได้กระทำความผิดโดยประมาทในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิดชอบแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา

กฎหมายอาญาที่ประสงค์จะให้รับผิดชอบแม้ไม่มีเจตนาหรือไม่ประมาทจะต้องบัญญัติไว้อย่างชัดเจนแน่นอน แต่ประมวลกฎหมายอาญาของไทยในบทบัญญัติภาค 3 หลุโทษไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับเจตนาของผู้กระทำความผิดอย่างชัดเจนแน่นอน จึงนำมาซึ่งปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย กล่าวคือ กฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ชัดเจนแน่นอนว่าความผิดหลุโทษมาตราใด ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิดอันเป็นหลักความรับผิดชอบเด็ดขาดตามมาตรา 104 หรือมาตราใดต้องการเจตนาในการกระทำความผิดอันเป็นการใช้หลักความรับผิดชอบทางอาญาทั่วไป ตามมาตรา 59 วรรคแรกและเป็นข้อยกเว้นของมาตรา 104 จึงเป็นหน้าที่ของศาลและนักนิติศาสตร์ที่จะต้องตีความว่าบทบัญญัติมาตราใดบ้างในภาค 3 มีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่น (เข้าข้อยกเว้นของมาตรา 104) กล่าวคือ ต้องตีความว่าบทบัญญัติมาตราใดบ้างที่ต้องการเจตนาของผู้กระทำความผิด หรือบทบัญญัติในมาตราใดบ้างเป็นความรับผิดชอบเด็ดขาด นั่นเอง

การจะรอให้ศาลตีความบทบัญญัติภาค 3 หลุโทษทั้งหมดก็จะต้องใช้เวลานานมากกว่าจะตีความครบทุกมาตรา เพราะความผิดหลุโทษเป็นความผิดที่มีโทษเล็กน้อย สามารถยุติคดีได้ง่ายด้วยการเปรียบเทียบปรับ จึงไม่ค่อยมีคดีความผิดหลุโทษขึ้นสู่ศาลสูง (ศาลฎีกา) ซึ่งจะทำให้หน้าที่ตีความกฎหมายเพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานได้ อีกทั้งนักนิติศาสตร์แต่ละท่านก็ตีความต่างกัน ทำให้เกิด

เป็นความเห็นต่างกันไปคนละทาง ไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนในการวินิจฉัยองค์ประกอบภายในของผู้กระทำความผิด ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าบทบัญญัติภาค 3 ละโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยเป็นบทบัญญัติที่ขาดความชัดเจนแน่นอน ซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับปัญหาในการบังคับใช้ความผิดละโทษในหัวข้อถัดไป

กฎหมายอาญาที่ไม่ได้บัญญัติให้ชัดเจนแน่นอนนี้ ขัดกับหลักสากลที่ว่า *nullum crimen, nulla poena, sine lege* หรือ *No crime nor punishment without law* แปลเป็นภาษาไทยได้ว่า ไม่มี ความผิด ไม่มีโทษ หากไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ หลักนี้เป็นหลักการสำคัญของกฎหมายอาญา ซึ่ง บัญญัติรับรองไว้ในมาตรา 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลจักต้องรับโทษ ในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการ อันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและ กำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง การกระทำเช่นนั้น ไม่เป็นความผิด ต่อไป ให้ผู้ที่ได้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และถ้าได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ ลงโทษแล้ว ก็ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยต้อง คำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดนั้น ถ้ารับโทษอยู่ก็ให้การ ลงโทษนั้นสิ้นสุดลง” และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 มาตรา 39 วรรค แรก ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่ กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่ กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้”

หลักนี้เกิดจากแนวความคิดเสรีนิยมรุ่นใหม่⁴⁷ ซึ่งได้พัฒนาจนเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า เป็นเอกลักษณ์หนึ่งของกฎหมายอาญาและเป็นหลักประกันที่สำคัญที่สุดในกฎหมายอาญา ซึ่ง หมายความว่าเฉพาะ “กฎหมายที่เกิดจากการบัญญัติ” เท่านั้นที่สามารถกำหนดว่าการกระทำความผิด การกระทำหนึ่งเป็นการกระทำที่เป็นความผิดอาญาได้ (*nullum crimen, sine lege*) และเฉพาะกฎหมายที่ เกิดจากการบัญญัติเท่านั้นเช่นกันที่สามารถกำหนดโทษสำหรับการกระทำความผิดการกระทำหนึ่งได้ (*nulla poena, sine lege*) และทั้งสองประการที่กล่าวมานี้จะต้องมีอยู่ก่อนการกระทำ และโดยที่การ ลงโทษทางอาญาเป็นมาตรการที่รุนแรงที่สุดของรัฐที่ใช้กับประชาชนในรัฐ ฉะนั้น รัฐจึงต้อง บัญญัติกฎหมายอาญาให้ชัดเจนแน่นอนที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งข้อที่ว่ากฎหมายอาญาต้องชัดเจน แน่นอนนั้น เป็นผลที่สืบเนื่องมาจากเนื้อหาของบทบัญญัติดังกล่าวนั่นเอง⁴⁸

ดังนั้น บทบัญญัติอันเป็นหลักประกันในกฎหมายอาญา จึงครอบคลุมสาระทั้งหมด 4 ประการ คือ

⁴⁷ หลักนี้มีรากฐานมาจากการยอมรับและเคารพหลักนิติรัฐ (Legal State).

⁴⁸ คณิต ณ นคร ก เล่มเดิม, หน้า 194.

- 1) การห้ามใช้กฎหมายจารีตประเพณีลงโทษทางอาญาแก่บุคคล
- 2) การห้ามใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง (analogy) ลงโทษทางอาญาแก่บุคคล
- 3) กฎหมายอาญาต้องบัญญัติให้ชัดเจนแน่นอน และ
- 4) กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลัง

หลักประกันในกฎหมายอาญาประการที่ 3 เป็นข้อเรียกร้องของกฎหมายอาญา กล่าวคือ เป็นการเรียกร้องว่าการบัญญัติความผิดอาญาต้องบัญญัติให้ชัดเจนแน่นอน (nullum crimen, sine lege certa)⁴⁹ กฎหมายอาญาที่ขาดความชัดเจนแน่นอนจะไม่สามารถใช้เป็นหลักประกันได้เลยว่า กฎหมายที่บัญญัตินั้นตรงกับเจตจำนงของฝ่ายนิติบัญญัติอย่างแท้จริง และไม่สามารถใช้เป็นเครื่องป้องกันมิให้ศาลใช้กฎหมายตามใจชอบหรือตามอำเภอใจหรือตามความรู้สึกของตนได้⁵⁰

ด้วยเหตุผลเรื่องความไม่ชัดเจนแน่นอนของบทบัญญัติความผิดลหุโทษ ผู้เขียนจึงเห็นสมควรที่จะต้องศึกษาฐานความผิดลหุโทษทั้งหมด 32 มาตราอย่างละเอียด และศึกษาให้ลึกลงไปถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดลหุโทษ เพื่อหาแนวทางการแก้ไขและเสนอเป็นข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายต่อไป ซึ่งอาจจะจัดปัญหาในการปรับใช้กฎหมายต่อไปในอนาคตได้ไม่มากนัก

4.2.4 ตัวอย่างปัญหาที่เกิดจากความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติภาค 3 ลหุโทษ

ปัญหาที่เกิดจากความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติภาค 3 ลหุโทษที่ค้นพบ ปรากฏอยู่ใน 2 ที่ใหญ่ๆ ได้แก่

4.2.4.1 การปรับใช้กฎหมายโดยการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล และ

4.2.4.2 การเขียนตำราอธิบายโครงสร้างความรับผิดทางอาญาของความผิดลหุโทษของนักกฎหมายแต่ละท่าน
ซึ่งจะอธิบายรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.4.1 การปรับใช้กฎหมายโดยการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ว่าความผิดอาญาใดที่เป็นความผิดลหุโทษซึ่งจะต้องใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดจะต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างแจ้งชัดให้ต้องรับผิดแม้กระทำโดยไม่มีเจตนา แต่ฝ่ายนิติบัญญัติก็ไม่ได้บัญญัติไว้อย่างชัดแจ้งว่าความผิดลหุโทษใดใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดมาวินิจฉัยความผิดของจำเลยหรือไม่ เพราะมาตรา 104 มีทั้งหลักและข้อยกเว้นอยู่ในมาตราเดียวกัน จึงเกิดเป็นประเด็นสำคัญที่ศาลจะต้องทำหน้าที่ตีความว่าความผิดลหุโทษฐานนั้นๆ ต้องพิสูจน์เจตนาของจำเลยด้วยหรือไม่ หรือใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดซึ่งไม่จำเป็นต้องพิสูจน์เจตนา

⁴⁹ แหล่งเดิม. หน้า 72.

⁵⁰ แหล่งเดิม.

ของจำเลย (เข้าข้อยกเว้นของมาตรา 104) หากฝ่ายนิติบัญญัติได้แสดงความชัดเจนเกี่ยวกับความต้องการเจตนาของผู้กระทำความผิดเอาไว้ หน้าที่ในการตีความของศาลก็จะหมดลงไป แต่ฝ่ายนิติบัญญัติก็ได้แสดงเช่นนั้น ยังคงเปิดช่องให้ศาลใช้ดุลพินิจได้อยู่ ดังนั้น หน้าที่ของศาลในการพิจารณาคดีความผิดลหุโทษเหล่านี้ นอกจากจะต้องวินิจฉัยข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดแล้ว ยังจะต้องตีความตัวบทกฎหมายอีกด้วย

ความผิดลหุโทษในประมวลกฎหมายอาญามีทั้งหมด 32 มาตรา มีเพียงความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นตามมาตรา 391 และความผิดฐานทำให้ประกาศโฆษณาของทางราชการเสียหายตามมาตรา 369 สองมาตราเท่านั้นที่ศาลฎีกาได้วางหลักเอาไว้ว่า มาตรา 391 เข้าข้อยกเว้นมาตรา 104 ซึ่งไม่ใช่หลักความรับผิดชอบมาวินิจฉัย และมาตรา 369 ใช้หลักความรับผิดชอบมาวินิจฉัยตามหลักในมาตรา 104 โดยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1119/2517⁵¹ ตัดสินเอาไว้อย่างชัดเจนสำหรับมาตรา 391 ว่าความผิดตามมาตรา 391 ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาจึงจะเป็นความผิด ความว่า “ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 391 เป็นความผิดลหุโทษ ซึ่งมาตรา 104 บัญญัติว่า แม้กระทำความผิดโดยไม่มีเจตนา ก็เป็นความผิด เว้นแต่ตามบทบัญญัติความผิดนั้นจะมีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่น ปัญหาจึงมีว่า มาตรา 391 มีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นหรือไม่ เห็นว่า มาตรา 391 บัญญัติว่า ผู้ใดใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นโดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ต้องระวางโทษ... ฯลฯ การใช้กำลังย่อมแสดงอยู่ในตัวว่าต้องมีเจตนา ประกอบกับคำว่า ทำร้าย เป็นการชัดเจนว่าต้องมีเจตนากระทำต่อร่างกายหรือจิตใจของผู้อื่น คือต้องมีเจตนาทำร้าย เมื่อข้อเท็จจริงฟังเป็นที่ยุติได้ว่า จำเลยใช้กำลัง ผลักกอดผู้เสียหาย มิให้ผู้เสียหายขึ้นไปบนอัฒจันทร์ โดยจำเลยมิได้มีเจตนาทำร้าย การกระทำของจำเลยจึงไม่มีความผิดตามที่โจทก์ฟ้อง ฯลฯ ดังนั้น ความผิดฐานทำร้ายผู้อื่นไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ตามมาตรา 391 ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาจึงจะเป็นความผิด”⁵² และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 59/2473⁵³ ตัดสินสำหรับมาตรา 369 ว่า “จำเลยถอนประกาศจับจองที่ดินที่กรมการอำเภอปิดไว้ ส่งไปอำเภอพร้อมด้วยคำคัดค้าน ดังนี้แม้ไม่มีเจตนาร้ายก็เป็นความผิด” โดยความผิดตามมาตราอื่นๆ ไม่มีคำพิพากษาของศาลที่วางหลักเอาไว้ชัดเจนเช่นนี้ แต่บางมาตราก็มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่กล่าวถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดไว้บ้าง

คำพิพากษาของศาลฎีกาที่กล่าวถึงเจตนาของผู้กระทำความผิด มีอยู่ 2 ประเภท คือ

⁵¹ สติชัย ไพเราะ. (2552). คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญามาตรา 209 - 287 และมาตรา 367 - 398. หน้า 370. หน้า 412 - 413.

⁵² แหล่งเดิม. หน้า 361.

⁵³ แหล่งเดิม. หน้า 372.

1) คำพิพากษาของศาลฎีกาที่กล่าวถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดว่าศาลได้วินิจฉัยเจตนาของผู้กระทำความผิดด้วย โดยไม่ใช้หลักความรับผิดชอบมาตัดสินคดี (เข้าข้อยกเว้นมาตรา 104) ซึ่งผลของคำพิพากษาจะออกมาในทำนองที่ว่า จำเลยไม่มีเจตนา การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด หรือจำเลยมีเจตนา การกระทำของจำเลยเป็นความผิด เช่นคำพิพากษาดังต่อไปนี้

(1) มาตรา 368 ความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3118/2516⁵⁴ ตัดสินว่า “ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศให้ผู้อ้างสิทธิว่าเป็นเจ้าของที่ดินในที่สาธารณะประโยชน์ไปยื่นคำร้องขอพิสูจน์สิทธิภายใน 15 วัน จำเลยเข้าไปครอบครองที่ดินส่วนหนึ่งอยู่ก่อนแล้ว และเข้าใจโดยสุจริตว่าครอบครองโดยชอบ โดยทางราชการผ่อนผันให้ครอบครองไปจนกว่าทางราชการจะพิจารณาแล้วเห็นว่าจำเป็น จะต้องให้จำเลยออกจากที่ดินและแจ้งให้บอกแล้ว ดังนี้ แม้ต่อมานายอำเภอได้แจ้งให้จำเลยออกไปจากที่ดินนั้น โดยอ้างว่าการที่จำเลยบุกรุกเข้าไปก่อนความเดือดร้อนแก่สาธารณะชน และจำเลยทราบคำสั่งแล้วไม่ออกไป ก็ไม่เป็นการจงใจฝ่าฝืนกฎหมายหรือคำสั่งของนายอำเภอ การกระทำของจำเลยขาดเจตนาอันเป็นองค์ประกอบความผิด ไม่เป็นความผิดตามมาตรา 368”

(2) มาตรา 371 ความผิดฐานพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะ หรือพาไปในชุมนุมชน คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 417/2528⁵⁵ ตัดสินว่า “การที่จำเลยที่ 1 ถือปืนกลับบ้านพร้อมจำเลยที่ 2 ผู้เป็นเจ้าของที่ได้รับอนุญาตให้มีอาวุธปืนไว้ในครอบครอง และการพาอาวุธปืนไปเป็นการป้องกันไม่ให้จำเลยที่ 2 นำไปใช้กระทำความผิดและนำกลับบ้านเท่านั้น มิได้มีเจตนาพาอาวุธปืนติดตัวไปในเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะ จำเลยที่ 1 ไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน มาตรา 8 ทวิ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 371”

(3) มาตรา 371 ความผิดฐานพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะ หรือพาไปในชุมนุมชน คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 293/2537⁵⁶ ตัดสินว่า “จำเลยได้รับมอบอาวุธปืนจากชายผู้อ้างว่าเป็นคนขับรถแท็กซี่ แล้วจำเลยได้ติดตามหาเจ้าของเพื่อมอบอาวุธปืนคืน เมื่อไม่พบเจ้าของก็ตั้งใจจะมอบแก่เจ้าพนักงานตำรวจตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาของจำเลย แต่ถูกเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมเสียก่อน ดังนี้ ไม่แสดงว่าจำเลยมีเจตนาพาอาวุธปืนของกลางไว้ในครอบครองและพกพาไปในทางสาธารณะ จำเลยไม่มีความผิดฐานมีและพกพาอาวุธปืนไปในทางสาธารณะ”

⁵⁴ แหล่งเดิม. หน้า 370.

⁵⁵ แหล่งเดิม. หน้า 377.

⁵⁶ หน้าเดิม.

(4) มาตรา 371 ความผิดฐานพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะ หรือพาไปในชุมนุมชน คำพิพากษาฎีกาที่ 1582/2531⁵⁷ ตัดสินว่า “ความผิดฐานพาอาวุธปืนติดตัวไปในเมือง หมู่บ้านและทางสาธารณะ โดยมีได้รับอนุญาต เป็นความผิดที่ร่วมกระทำด้วยกันได้ จำเลยร่วมกับคนร้าย 7-8 คน ไปปล้นทรัพย์โดยมีอาวุธปืนติดตัวไป 6 กระบอก แม้จะฟังไม่ได้ว่าจำเลยมีอาวุธปืนติดตัวไปด้วยก็ตาม แต่การที่จำเลยร่วมกับคนร้ายอื่นไปปล้นทรัพย์และพยายามฆ่าเจ้าทรัพย์ โดยใช้ปืนยิงแล้วหลบหนีไปด้วยกัน แสดงว่าจำเลยมีเจตนาร่วมกับคนร้ายอื่นมีอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนไว้ในครอบครองและพาอาวุธปืนติดตัวไปในเมือง หมู่บ้าน และทางสาธารณะโดยไม่ได้รับอนุญาต”

(5) มาตรา 393 ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่น คำพิพากษาฎีกาที่ 2256/2537⁸ ตัดสินว่า “จำเลยและผู้เสียหายที่ 1 ไปพบผู้เสียหายที่ 2 ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานตำรวจเพื่อให้ช่วยเจรจาไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทเรื่องการกู้ยืมเงิน จำเลยพูดว่าผู้เสียหายที่ 1 ต่อหน้าผู้เสียหายที่ 2 ว่า ผู้เสียหายที่ 1 เป็นผู้หญิงต่ำๆ เห็นเจตนาได้ว่าจำเลยมีเจตนาว่าผู้เสียหายที่ 1 เป็นผู้หญิงไม่ดี มีศักดิ์ศรีต่ำกว่าผู้หญิงทั่วไป เป็นคำพูดที่เหยียดหยามผู้เสียหายที่ 1 เป็นการดูหมิ่นซึ่งหน้า ไม่ใช่คำพูดในเชิงปรารภหรือปรับทุกข์”

(6) มาตรา 393 ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่น คำพิพากษาฎีกาที่ 378/2456⁵⁹ ตัดสินว่า “ผู้เสียหายแถลงกระทบไต่ถามจนจะมา จำเลยจึงด่าเอา ดังนี้ จำเลยไม่มีความผิดตามมาตรานี้ เพราะผู้เสียหายก่อเหตุให้ถูกด่าเอง เหตุที่ไม่เป็นความผิด เพราะจำเลยมีเหตุที่จะด่าผู้เสียหายได้ ไม่มีเจตนาจะดูหมิ่น”

(7) มาตรา 393 ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่น คำพิพากษาฎีกาที่ 224/2523⁶⁰ คัดสันว่า “หนังสือพิมพ์ลงพิมพ์รูปโจทก์ร่วมกับภาพอื่น 20 ภาพ ในหน้าปกเป็นภาพบุคคลและเหตุการณ์ต่างๆ มีคำอธิบายว่าภาพเหตุการณ์ในรอบปี แม้มีภาพผู้ต้องหาและการกระทำผิดอาญา ร้ายแรงอยู่รอบๆ ภาพโจทก์ ดังนี้เป็นการเสนอภาพเกี่ยวกับความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ไม่มีเจตนาดูหมิ่นโจทก์”

2) คำพิพากษาของศาลฎีกาที่มีได้กล่าวถึงเจตนาของผู้กระทำความผิด โดยตรง แต่ได้กล่าวเป็นนัยๆ ว่าการกระทำความผิดหลุโทษบางมาตราก็ต้องการเจตนาในการกระทำความผิดด้วย ซึ่งศาลจะตัดสินมาตรานั้นๆ โดยพิจารณาถึงเจตนาของจำเลยในประเด็นเรื่องการ

⁵⁷ แหล่งเดิม, หน้า 378.

⁵⁸ แหล่งเดิม. หน้า 419.

⁵⁹ แหล่งเดิม. หน้า 423.

⁶⁰ แหล่งเดิม. หน้า 424.

กระทำของจำเลยเป็นการกระทำความผิดหรือต่างกรรมและเป็นการฟ้องซ้ำตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (4)⁶¹ หรือไม่ สิทธิภาคีอาญา มาฟ้องระงับเมื่อได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดที่ได้ฟ้องแล้วหรือไม่⁶² หากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าเจตนาในการกระทำความผิดแต่ละครั้งของจำเลย ย่อมเป็นความผิดในตัวของมันเองและจำเลยกระทำความผิดนั้นหลายครั้ง ก็ย่อมหมายความว่าจำเลยมีเจตนาในการกระทำความผิดในแต่ละครั้งแยกกันออกไป แสดงให้เห็นว่ามาตรานั้นๆ ต้องการเจตนาในการกระทำความผิดด้วย หรือศาลจะวินิจฉัยมาตรานั้นๆ โดยพิจารณาถึงเจตนาของจำเลยในประเด็นเรื่องการกระทำของจำเลยเป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบทหรือไม่ เพื่อจะลงโทษบทที่หนักที่สุดแก่จำเลย ตามมาตรา 90⁶³

(1) มาตรา 371 ความผิดฐานพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะหรือพาไปในชุมนุมชน คำพิพากษาฎีกาที่ 140/2515⁶⁴ ตัดสินว่า “การมีปืนซึ่งไม่มีเครื่องหมายของนายทะเบียนและกระสุนปืนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับใบอนุญาต และยังได้พกปืนพร้อมด้วยกระสุนปืนนั้นไปในทางสาธารณะในเมืองโดยไม่มีเหตุสมควร ย่อมเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ และตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 371 เป็นสองกรรมต่างกันหาใช้กรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบทไม่”

(2) มาตรา 371 ความผิดฐานพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะหรือพาไปในชุมนุมชน คำพิพากษาฎีกาที่ 2083/2539 ตัดสินว่า “การกระทำผิดของจำเลยฐาน

⁶¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 39 “สิทธิภาคีอาญา มาฟ้องระงับเมื่อได้มีคำพิพากษา

(1) โดยความตายของผู้กระทำผิด

(2) ในคดีความผิดต่อส่วนตัว เมื่อได้ถอนคำร้องทุกข์ถอนฟ้อง หรือยอมความกันโดยถูกต้องตาม

กฎหมาย

(3) เมื่อคดีเลิกกันตามมาตรา 37

(4) เมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง

(5) เมื่อมีกฎหมายออกใช้ภายหลังการกระทำความผิดยกเลิกความผิด เช่นนั้น

(6) เมื่อคดีขาดอายุความ

(7) เมื่อมีกฎหมายยกเว้นโทษ”.

⁶² องค์ประกอบที่จะเป็นการฟ้องซ้ำในคดีอาญาที่ศาลต้องพิจารณา ได้แก่ จำเลยในคดีแรกและคดีหลังเป็นคนเดียวกัน ความผิดในคดีหลังอาศัยการกระทำความผิดกับคดีแรก ศาลในคดีแรกได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดที่ได้ฟ้องไปแล้ว และคดีก่อนจะต้องมีการฟ้องร้องดำเนินคดีกับจำเลยอย่างแท้จริง.

⁶³ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 90 “เมื่อการกระทำใดอันเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อ กฎหมายหลายบท ให้ใช้กฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดลงโทษแก่ผู้ กระทำความผิด”.

⁶⁴ สถิติฯ ไพเราะ. เล่มเดิม. หน้า 382.

มีอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตทั้งในครั้งก่อนและครั้งหลังเป็นการกระทำที่ต่อเนื่องกันมาตลอดตราบไคที่ยังคงครอบครองอาวุธปืนกระบอกเดียวกัน และเครื่องกระสุนปืนรายเดียวกันก็เป็นการกระทำความผิดเดียว เมื่อศาลพิพากษาลงโทษการกระทำในครั้งหลังแล้ว โจทก์ไม่มีสิทธินำคดีการกระทำความผิดครั้งแรกมาฟ้องอีกเป็นฟ้องซ้ำตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 39 (4) ส่วนข้อหาพาอาวุธปืนติดตัวไปในเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะโดยไม่ได้รับอนุญาตให้มีอาวุธปืนติดตัว เป็นการกระทำความผิดต่างกัน เพราะเจตนาในการกระทำความผิดฐานพาอาวุธปืนติดตัวไปในหมู่บ้านหรือทางสาธารณะในแต่ละครั้งย่อมเป็นความผิดในตัวของมันเอง ศาลย่อมมีอำนาจพิพากษาลงโทษจำเลยได้ แม้ในคดีก่อนศาลได้พิพากษาลงโทษจำเลยในความผิดฐานนี้มาแล้วก็ตาม”

(3) มาตรา 392 ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัวหรือความตกใจโดยการขู่เข็ญ คำพิพากษาฎีกาที่ 1972/2531⁶⁵ ตัดสินว่า “จำเลยกับพวกบุกกรุกขึ้นไปบนบ้าน ซึ่งเป็นเคหสถานที่อยู่อาศัยของผู้เสียหาย โดยมีอาวุธปืนติดตัวไปด้วย แล้วใช้อาวุธปืนยิงเพื่อขู่เข็ญให้ผู้เสียหายกับพวกเกิดความกลัว จนผู้เสียหายกับพวกลงจากบ้านหนีเข้าไปในป่า แสดงว่าจำเลยกับพวกบุกกรุกขึ้นไปบนบ้านของผู้เสียหาย ก็เพื่อขู่ไล่ผู้เสียหายให้ออกไปจากบ้าน เมื่อผู้เสียหายไม่ยอมออกไป จึงยิงปืนขู่เข็ญให้ผู้เสียหายเกิดความกลัว จะต้องออกจากบ้านเข้าไปในป่า การกระทำของจำเลยต่อเนื่องกันโดยเจตนาประการเดียว คือเพื่อขู่ไล่ผู้เสียหายกับพวกให้ออกไปจากบ้าน จึงเป็นการกระทำเพียงกรรมเดียว เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท”

(4) มาตรา 392 ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัวหรือความตกใจโดยการขู่เข็ญ คำพิพากษาฎีกาที่ 3892/2529⁶⁶ ตัดสินว่า “จำเลยทั้งสองและพวกบุกกรุกเข้าไปขู่ไล่ให้ผู้เสียหายออกไปจากหน้าของผู้เสียหาย ครั้นผู้เสียหายขัดขืนจำเลยที่ 1 และพวกจึงใช้ปืนยิงจนผู้เสียหายตกใจกลัว แล้วออกจากหน้าไป การกระทำของจำเลยและพวกมีเจตนาขู่เข็ญเพื่อขู่ไล่ผู้เสียหายให้ออกไปจากหน้า เป็นข้อสำคัญอันเป็นความผิดกรรมเดียว อันเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท คือมาตรา 365 (2) และมาตรา 392 ลงโทษมาตรา 365 (2) ซึ่งเป็นบทหนักที่สุด”

4.2.4.2 การเขียนตำราอธิบายโครงสร้างความรับผิดทางอาญาของความผิดลหุโทษของนักกฎหมายแต่ละท่าน

ปัญหาที่เกิดจากความไม่ชัดเจนแน่นอนของบทบัญญัติภาค 3 ลหุโทษ นอกจากจะเกิดในชั้นการปรับใช้กฎหมายของศาลแล้ว ยังเกิดปัญหาในหมู่นักกฎหมายที่เขียนตำราอธิบายโครงสร้างความรับผิดทางอาญาของความผิดลหุโทษด้วย ซึ่งจะแตกต่างกันเมื่ออธิบายถึง

⁶⁵ แหล่งเดิม. หน้า 417.

⁶⁶ แหล่งเดิม.

องค์ประกอบภายในของผู้กระทำความผิด ว่าผู้กระทำความผิดมาตราใดต้องการเจตนาในการกระทำความผิด หรือไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ในที่นี้ผู้เขียนได้ศึกษาดำรงกฎหมายอาญาของนักกฎหมายทั้งหมด 8 ท่าน ได้แก่

- 1) ศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย
- 2) ศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทัย
- 3) ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร
- 4) สถิตย์ ไพเราะ
- 5) รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ
- 6) ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล
- 7) ปริญญา จิตรการนทิกิจและ
- 8) ปัญญา วรวิวัฒน์

ดังนั้น ผู้เขียนจึงได้สรุปความต้องการเจตนาของผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาภาค 3 หลัโทษของนักกฎหมายแต่ละท่านออกมาเป็นตาราง ส่วนความเห็นของผู้เขียน ผู้เขียนจะแสดงความเห็นในหัวข้อถัดไปในบทวิเคราะห์

ตารางที่ 4.1 ความต้องการเจตนาของผู้กระทำความผิดหลัโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของนักกฎหมายแต่ละท่าน

มาตรา	หยุตฯ	จิตติฯ	คณิตฯ	สถิตย์ฯ	ทวีเกียรติฯ	สุรศักดิ์ฯ	ปริญญาฯ	ปัญญาฯ
367	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓
368	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	✓
369	✓	×	✓	-	✓	✓	✓	✓
370	✓	×	✓	-	✓	✓	×	×
371	✓	-	✓	-	✓	✓	✓	×
372	✓	✓	✓	-	×	✓	✓	✓
373	×	×	×	×	×	×	×	×
374	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓
375	✓	-	✓	-	×	✓	×	×
376	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓
377	×	×	×	-	×	×	×	×
378	✓	✓	✓	-	✓	-	✓	✓
379	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

มาตรา	หยุดฯ	จิตติฯ	กณิตฯ	สถิตยฯ	ทวิเกียรติฯ	สุรศักดิ์ฯ	ปริญญฯ	ปัญญฯ
380	✓	-	✓	-	✗	✓	✗	✗
381	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
382	✗	✗	✗	✗	✗	✓	✗	✗
383	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓
384	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓
385	✓	-	✓	-	✓	✓	✗	✓
386	✓	✓	✓	-	-	✓	✗	✓
387	✓	-	✓	-	✓	✓	✗	✗
388	✓	-	✓	-	✓	✓	✓	✓
389	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓
390	มาตรานี้องค์ประกอบภายในคือ การกระทำความผิดโดยประมาท							
391	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
392	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
393	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
394	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
395	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗
396	✓	-	✓	-	✓	-	✗	✓
397	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓
398	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓
หมายเหตุ : ✓ หมายถึง มาตรานั้นต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ✗ หมายถึง มาตรานั้นไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด - หมายถึง ไม่ได้อธิบายไว้								

4.2.5 วิเคราะห์องค์ประกอบภายในของบทบัญญัติความผิดหลุโทษ

การวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับเจตนาในความผิดหลุโทษเป็นการวิเคราะห์ถึงองค์ประกอบภายในของแต่ละฐานความผิดว่าความผิดมาตราใดต้องการหรือไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด หรือมาตราใดที่ต้องรับผิดแม้กระทำโดยประมาท กล่าวคือ เป็นการวิเคราะห์ว่ามาตราใดบ้างที่ใช้หลักความรับผิดชอบเดิมนั้นเอง การวิเคราะห์สามารถทำได้ด้วยการแยกองค์ประกอบ

ความผิดของแต่ละมาตรา ซึ่งองค์ประกอบความผิดของแต่ละฐานความผิดจะประกอบไปด้วย องค์ประกอบภายนอกของตัวผู้กระทำความผิดและองค์ประกอบภายในของตัวผู้กระทำความผิด การพิจารณา องค์ประกอบภายนอก ต้องพิจารณาถึง ตัวผู้กระทำ การกระทำ และกรรมของการกระทำ ส่วนการ พิจารณาองค์ประกอบภายใน ต้องพิจารณาถึง เจตนาของผู้กระทำความผิดและการกระทำโดย ประมาทของผู้กระทำความผิด

นอกจากองค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายในแล้ว บางมาตรายังมีข้อความที่เป็น “เงื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัย” อีกด้วย เงื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัย (objektive Strafbarkeitsbedingung) คือ ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญา แต่ไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่อยู่ใน องค์ประกอบของความผิด และไม่ใช่ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเจตนาหรือประมาท ซึ่งผู้กระทำความผิด จะอ้างว่าตนไม่รู้ถึงข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัยและอ้างว่าไม่มีเจตนาในการ กระทำความผิดไม่ได้ เงื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัยเป็นสิ่งที่จำเป็นในการลงโทษที่ต้องมีเสมอ มิฉะนั้นแล้วจะลงโทษผู้กระทำความผิดในกรณีนั้นในความผิดฐานนั้นไม่ได้⁶⁷ ผู้กระทำความผิด ต้องถูกลงโทษสำหรับการกระทำนั้น ถ้าในกรณีนั้นมีเงื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัย แม้ว่า ผู้กระทำความผิดจะ 모르หรือไม่อาจคาดหมายได้ว่าจะมีเงื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัยนั้นก็ตาม⁶⁸ เงื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัยนี้มักกฎหมายบางท่านเรียกว่า “พฤติการณ์ประกอบการกระทำ”⁶⁹

และในทุกๆ มาตราจะมี “คุณธรรมทางกฎหมาย” (Rechtsgut) ที่แสดงออกถึงประโยชน์ หรือคุณค่าของการอยู่ร่วมกันที่กฎหมายคุ้มครอง หรือประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครอง นั่นเอง คุณธรรมทางกฎหมายไม่ใช่สิ่งที่เป็นรูปธรรม ที่สามารถจับต้องได้ แต่เป็นภาพในทางความคิดที่เป็นนามธรรม เป็นสิ่งที่เป็ประโยชน์ หรือเป็นสิ่งที่เป็คุณค่าในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคม ซึ่งคุณธรรมทางกฎหมายกับกรรมของการกระทำเป็นคนละอย่างแตกต่างกัน คุณธรรมกฎหมายเป็น คุณค่าที่อยู่เบื้องหลังของความผิดฐานต่างๆ แต่กรรมของการกระทำเป็นวัตถุที่ถูกกระทบจากการ กระทำที่ละเมิดคุณธรรมทางกฎหมาย⁷⁰

หลักในการจำแนกประกอบกรวิเคราะห์ว่าบทบัญญัติมาตราใดเป็นหลักความรับผิดชอบ เต็ดขาดหรือบทบัญญัติมาตราใดใช้หลักความรับผิดชอบทางอาญาทั่วไปมีอยู่ว่า หากบทบัญญัติมาตรา ใดมีเจตนารมณ์ (คุณธรรมทางกฎหมาย) ในการคุ้มครองความสุขของสังคมส่วนรวมและ ประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ การกระทำนั้นไม่มีข้อหานำดำเนินในทางศีลธรรม ผู้กระทำความผิดไม่

⁶⁷ คณิต ณ นคร ก เล่มเดิม. หน้า 123.

⁶⁸ แหล่งเดิม. หน้า 124.

⁶⁹ เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์. เล่มเดิม. หน้า 193.

⁷⁰ คณิต ณ นคร ก เล่มเดิม. หน้า 132.

มีสภาวะจิตใจที่สมควรแก่การลงโทษ การกระทำไม่มีความรุนแรงมากนัก เป็นเพียงความผิดเล็กๆ น้อยๆ เป็นเพียงการละเมิดข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมเท่านั้น สังคมหรือคนในสังคมไม่มีปฏิกิริยาตอบสนองหรือไม่หวาดกลัวต่อการกระทำมากนัก และตามบทบัญญัติมีข้อความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นว่าการกระทำความผิดต้องกระทำโดยเจตนาจึงจะเป็นความผิด ผู้เขียนก็จะจำแนกให้เป็นหลักความรับผิดชอบซึ่งไม่ต้องการเจตนาของผู้กระทำความผิด หากบทบัญญัติมาตราใดมีเนื้อหาสาระเป็นความผิดอาญาโดยแท้ ซึ่งเป็นความผิดที่ร้ายแรง มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม ผู้กระทำความผิดด้วยความตั้งใจที่ชั่วร้ายสมควรได้รับการลงโทษ การกระทำมีข้อนำดำเนินในทางศีลธรรมและมีผลกระทบคือเป็นอันตรายต่อผู้อื่นหรือสังคมจนทำให้สังคมหรือคนในสังคมมีปฏิกิริยาตอบสนองที่รุนแรงและเกิดความหวาดกลัว ผู้เขียนก็จะจำแนกให้ใช้หลักความรับผิดชอบอาญาโดยทั่วไปซึ่งต้องการเจตนาของผู้กระทำความผิด ส่วนบทบัญญัติมาตราใดที่บัญญัติให้ต้องรับผิดชอบแม้ได้กระทำโดยประมาทก็จะสามารถทราบได้โดยไม่ต้องวิเคราะห์ เพราะบทบัญญัติมาตรานั้นจะบัญญัติไว้โดยชัดเจนแน่นอนอยู่แล้วในตัว

การวิเคราะห์ในหัวข้อนี้ เพื่อมิให้เนื้อหาฟุ้งเฟ้อจนเกินไป ผู้เขียนจึงเลือกที่จะวิเคราะห์เฉพาะมาตราที่เป็นปัญหาต่อการศึกษาเท่านั้น ว่ามาตราใดควรใช้หลักความรับผิดชอบแบบใด ส่วนบทวิเคราะห์ของมาตราที่แน่ชัดแล้วว่าความผิดเหล่านั้นต้องการเจตนาในการกระทำความผิดหรือต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำโดยประมาท ซึ่งนักกฎหมายทั้ง 8 ท่านที่ผู้เขียนได้ศึกษาดำรงและตัวผู้เขียนเองมีความเห็นตรงกันซึ่งไม่เป็นปัญหาต่อการศึกษาเท่าใดนัก ผู้เขียนจะนำไปใส่ไว้ในภาคผนวก ก มาตราที่ไม่เป็นปัญหาต่อการศึกษา ได้แก่ มาตรา 367 มาตรา 374 มาตรา 376 มาตรา 379 มาตรา 381 มาตรา 383 มาตรา 384 มาตรา 388 มาตรา 391 มาตรา 392 มาตรา 393 มาตรา 394 มาตรา 397 มาตรา 398 ซึ่งต้องการเจตนาของผู้กระทำความผิด และมาตรา 390 ซึ่งผู้กระทำความผิดต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำโดยประมาท⁷¹

ส่วนมาตราที่เป็นปัญหาต่อการศึกษา ได้แก่ มาตรา 368 มาตรา 369 มาตรา 370 มาตรา 371 มาตรา 372 มาตรา 373 มาตรา 375 มาตรา 377 มาตรา 378 มาตรา 380 มาตรา 382 มาตรา 385 มาตรา 386 มาตรา 387 มาตรา 389 มาตรา 395 และมาตรา 396 ผู้เขียนขอวิเคราะห์ดังนี้

4.2.5.1 ความผิดที่เป็นการก่อกวนอันตรายต่อชีวิตและร่างกาย ได้แก่ความผิดในมาตรา 371 มาตรา 373 และมาตรา 377

1) มาตรา 371 “ผู้ใดพาอาวูชไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะโดยเปิดเผย หรือโดยไม่มีเหตุสมควร หรือพาไปในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อนมัสการ การรื่นเริงหรือการอื่นใด ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท และให้ศาลมีอำนาจสั่งให้รับอาวูชนั้น”

⁷¹ โปรดดูภาคผนวก ก.

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ภัยอันตรายอันอาจเกิดจากการใช้อาวุธ⁷²
 มาตรานี้แยกความผิดออกได้เป็น 2 ฐาน คือ

ความผิดที่ 1 ความผิดฐานพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะ
 องค์ประกอบภายนอก

- (1) ผู้ใด
- (2) พาอาวุธไป
- (3) ในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะ
- (4) โดยเปิดเผยหรือโดยไม่มีเหตุสมควร

องค์ประกอบภายใน เจตนารมณ์ คือ การที่ผู้กระทำความผิดรู้ว่าสิ่งที่ตนพาไปเป็นอาวุธ และ
 รู้ว่าพาไปในเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะ และผู้กระทำความผิดต้องการพาอาวุธไปในสถานที่ดังกล่าว

ความผิดที่ 2 ความผิดฐานพาอาวุธไปในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อนมัสการ การรื่น
 เริงหรือการอื่น

องค์ประกอบภายนอก

- (1) ผู้ใด
- (2) พาอาวุธไป
- (3) ในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อนมัสการ การรื่นเริงหรือการอื่น

องค์ประกอบภายใน เจตนารมณ์ คือ การที่ผู้กระทำความผิดรู้ว่าสิ่งที่ตนพาไปเป็นอาวุธ และ
 รู้ว่าพาไปในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อนมัสการ การรื่นเริงหรือการอื่นใด และผู้กระทำความผิดต้องการ
 พาอาวุธไปในสถานที่ดังกล่าว

บทวิเคราะห์ มาตรา 371 นักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. ถนอม ฤกษ์ ร่องศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ
 ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ปริญญา จิตรกรนทีกิจ และศาสตราจารย์ ดร. หยุต
 แสงอุทัย ส่วนนักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่
 ปริญญา วรวิวัฒน์ ส่วนความเห็นของผู้เขียน คือ แม้ความผิดฐานพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือ
 ทางสาธารณะและความผิดฐานพาอาวุธไปในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อนมัสการ การรื่นเริงหรือ
 การอื่นจะมีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือคุ้มครองภัยอันตรายอันอาจเกิดจากการใช้อาวุธ
 ในที่สาธารณะหรือที่ชุมชน แต่บทบัญญัติก็มีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นว่าการพาอาวุธไปนั้น
 ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาในการพาอาวุธไป และการกระทำเช่นนั้นได้กระทำลงด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย มีข้อ
 นำดำเนินในทางศีลธรรม เป็นอันตรายต่อผู้อื่นหรือต่อสังคม ประกอบกับมีคำพิพากษาฎีกาที่

⁷² ถนอม ฤกษ์ ข เล่มเดิม, หน้า 169.

417/2528 คำพิพากษาฎีกาที่ 293/2537 คำพิพากษาฎีกาที่ 1582/2531 คำพิพากษาฎีกาที่ 140/2515 คำพิพากษาฎีกาที่ 2083/2539 ซึ่งศาลได้วินิจฉัยถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดด้วย ดังนั้น มาตรฐานนี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

มาตรา 371 แห่งประมวลกฎหมายอาญามีความคล้ายคลึงกับความผิดตามมาตรา 641-1 แห่งประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดละทิ้งอาวุธหรือวัตถุอื่นใดที่อาจก่อภัยอันตรายแก่บุคคลอื่น ในสถานที่สาธารณะหรือเปิดเผยต่อสาธารณชน ซึ่งอาจใช้อาวุธหรือวัตถุอื่นนั้นเพื่อก่ออาชญากรรมหรือความผิดอาญา ผู้นั้นต้องระวางโทษปรับสำหรับความผิดหุโทษขั้นที่หนึ่งผู้กระทำความผิดหุโทษตามมาตรา 371 จำต้องรับโทษเพิ่มเติม ได้แก่ การยี่ดวัตถุที่ใช้ในการกระทำความผิด”

2) มาตรา 373 “ผู้ใดควบคุมดูแลบุคคลวิกลจริต ปลดปล่อยละเลยให้บุคคลวิกลจริตนั้นออกเที่ยวไปโดยลำพัง ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ห้าร้อยบาท”

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ภัยอันตรายอันอาจเกิดจากผู้วิกลจริต⁷³

ความผิดฐานปลดปล่อยละเลยให้บุคคลวิกลจริตออกเที่ยวไปโดยลำพัง

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใดควบคุมดูแลบุคคลวิกลจริต

(2) ปลดปล่อยละเลยให้บุคคลวิกลจริตนั้นออกเที่ยวไปโดยลำพัง

บทวิเคราะห์ ความผิดฐานปลดปล่อยละเลยให้บุคคลวิกลจริตออกเที่ยวไปโดยลำพัง แม้จะมีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือ ค้ำครองภัยอันตรายอันอาจเกิดจากผู้วิกลจริต การกระทำไม่มีความรุนแรง และบทบัญญัติไม่มีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นว่าการกระทำความผิดนั้นผู้กระทำต้องมีเจตนา เพราะคำว่า “ปลดปล่อยละเลย” ให้ความหมายชัดเจนอยู่ในตัวแล้วว่าผู้กระทำไม่มีเจตนา แต่ผู้เขียนเห็นว่าผู้กระทำความผิดฐานนี้ ไม่ควรจะได้รับโทษทางอาญาไม่ว่าจะโดยหลักความรับผิดชอบหรือหลักความรับผิดชอบทางอาญาทั่วไป เพราะ สภาวะจิตใจของผู้กระทำความผิดไม่สมควรได้รับการลงโทษตามหลักดังกล่าว แต่การปลดปล่อยละเลยแสดงให้เห็นถึงการกระทำความผิดโดยผู้กระทำปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลอื่นในภาวะเช่นนั้นควรจะต้องใช้ความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่มิได้ใช้อย่างเพียงพอจนเกิดความเสียหายขึ้น ดังนั้น มาตรฐานนี้ผู้กระทำสมควรมีความผิดก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยประมาทเท่านั้น

⁷³ แหล่งเดิม. หน้า 642.

3) มาตรา 377 “ผู้ใดควบคุมสัตว์ดุหรือสัตว์ร้าย ปล่อยปละละเลยให้ สัตว์นั้น เทียวไปโดยลำพัง ในประการที่อาจทำอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน หนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์⁷⁴

ความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้สัตว์ดุหรือสัตว์ร้ายเทียวไปโดยลำพัง

องค์ประกอบภายนอก

- (1) ผู้ใดควบคุมสัตว์ดุหรือสัตว์ร้าย
- (2) ปล่อยปละละเลยให้ สัตว์นั้นเทียวไปโดยลำพัง
- (3) ในประการที่อาจทำอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์

บทวิเคราะห์ ความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้สัตว์ดุหรือสัตว์ร้ายเทียวไปโดยลำพัง แม้จะมีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือคุ้มครองภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์ การกระทำไม่มีความรุนแรง และบทบัญญัติไม่มีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นว่าการกระทำความผิดนั้น ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนา เพราะคำว่า “ปล่อยปละละเลย” ให้ความหมายชัดเจนอยู่ในตัวแล้วว่าผู้กระทำความผิดไม่มีเจตนา แต่ผู้เขียนเห็นว่าผู้กระทำความผิดฐานนี้ ไม่ควรจะได้รับโทษทางอาญาไม่ว่าจะโดยหลักความรับผิดชอบหรือหลักความรับผิดชอบทางอาญาทั่วไป เพราะ สภาวะจิตใจของผู้กระทำความผิด ไม่สมควรได้รับการลงโทษตามหลักดังกล่าว แต่การปล่อยปละละเลยแสดงให้เห็นถึงการกระทำความผิดโดยผู้กระทำปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลอื่นในภาวะเช่นนั้นควรจะต้องใช้ความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่มิได้ใช้อย่างเพียงพอจนเกิดความเสียหายขึ้น ดังนั้น มาตรานี้ผู้กระทำสมควรมีความผิดก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยประมาทเท่านั้น

4.2.5.2 ความผิดเกี่ยวกับการทำความเสียหายต่อกรรมสิทธิ์ ได้แก่ความผิดในมาตรา 395

มาตรา 395 “ผู้ใดควบคุมสัตว์ใดๆ ปล่อยปละละเลยให้สัตว์นั้นเข้าในสวน ไร่หรือนา ของผู้อื่นที่ได้แต่งดินไว้ เพาะพันธุ์ไว้ หรือมีพืชพันธุ์ หรือผลิตผลอยู่ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้า ร้อยบาท”

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ กรรมสิทธิ์⁷⁵

ความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้สัตว์เข้าในสวน ไร่หรือนาของผู้อื่น

องค์ประกอบภายนอก

⁷⁴ แหล่งเดิม. หน้า 172.

⁷⁵ แหล่งเดิม. หน้า 352.

- (1) ผู้ใด
- (2) ปล่อยปละละเลยให้สัตว์นั้นเข้าในสวน ไร่หรือนาของผู้อื่น
- (3) ซึ่งได้แต่งดินไว้ เพาะพันธุ์ไว้ หรือมีพืชพันธุ์ หรือผลิตผลอยู่

บทวิเคราะห์ ความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้สัตว์เข้าในสวน ไร่หรือนาของผู้อื่น มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล คือกรรมสิทธิ์บนที่ดิน สวน ไร่ นา ของผู้ที่ได้แต่งดินไว้ เพาะพันธุ์ไว้ หรือมีพืชพันธุ์ หรือผลิตผลอยู่ และบทบัญญัติไม่มีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นว่า การกระทำความผิดนั้นผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนา เพราะคำว่า “ปล่อยปละละเลย” ให้ความหมายชัดเจน อยู่ในตัวแล้วว่าผู้กระทำความผิดไม่มีเจตนา แต่ผู้เขียนเห็นว่าผู้กระทำความผิดฐานนี้ ไม่ควรจะได้รับโทษทางอาญาไม่ว่าจะโดยหลักความรับผิดชอบหรือหลักความรับผิดชอบทางอาญาทั่วไป เพราะ สภาพจิตใจของผู้กระทำความผิดไม่สมควรได้รับการลงโทษตามหลักดังกล่าว แต่การปล่อยปละละเลยแสดงให้เห็นถึงการกระทำความผิดโดยผู้กระทำปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลอื่นในภาวะเช่นนั้นควรจะต้องใช้ความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่มิได้ใช้อย่างเพียงพอจนเกิดความเสียหายขึ้น ดังนั้น มาตรการนี้ผู้กระทำสมควรมีความผิดก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยประมาทเท่านั้น

4.2.5.3 ความผิดเกี่ยวกับศีลธรรมอื่นๆ ได้แก่ความผิดในมาตรา 382

มาตรา 382 “ผู้ใดใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรหรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควร เพราะเหตุที่สัตว์นั้นป่วยเจ็บ ชราหรืออ่อนอายุ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความเมตตาต่อสัตว์⁷⁶

ความผิดฐานใช้สัตว์ทำงานจนเกินสมควร

องค์ประกอบภายนอก

- (1) ผู้ใด
- (2) ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรหรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควร
- (3) เพราะเหตุที่สัตว์นั้นป่วยเจ็บ ชราหรืออ่อนอายุ

บทวิเคราะห์ มาตรา 382 นักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ส่วนความเห็นของผู้เขียน คือ ความผิดฐานใช้สัตว์ทำงานจนเกินสมควร มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือความเมตตาต่อสัตว์ เป็นการกระทำความผิดเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งไม่มีความรุนแรงหรือความก้าวร้าวของการกระทำมากนัก ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง แม้ผู้กระทำไม่ได้ต้องการให้เกิดผล คือไม่ต้องการให้สัตว์

⁷⁶ แหล่งเดิม. หน้า 487.

ตายก็ตาม ผู้กระทำก็ยังคงต้องรับผิดชอบ หากบุคคลทั่วไปหรือวิญญูชนเห็นว่าผู้กระทำใช้สัตว์ทำงานเกินสมควรหรือใช้ทำงานอันไม่สมควร แม้ตนคิดว่าการใช้สัตว์ทำงานนั้นไม่เกินสมควรหรือมิได้ใช้ให้ทำงานอันไม่สมควรก็ตาม⁷⁷ ความผิดฐานนี้เป็นหลักความรับผิดชอบเด็ดขาด ดังนั้น มาตรการนี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

4.2.5.4 ความผิดเกี่ยวกับการก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชน ได้แก่ความผิดในมาตรา 370 มาตรา 372 มาตรา 375 มาตรา 378 มาตรา 380 มาตรา 385 มาตรา 386 มาตรา 387 มาตรา 389 และมาตรา 396

1) มาตรา 370 “ผู้ใดส่งเสียง ทำให้เกิดเสียงหรือกระทำความอื้ออึงโดยไม่มีเหตุอันสมควร จนทำให้ประชาชนตกใจหรือเดือดร้อน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท”

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน⁷⁸

ความผิดฐานรบกวนผู้อื่นด้วยเสียงโดยไม่มีเหตุอันสมควร

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) ส่งเสียง ทำให้เกิดเสียง หรือกระทำความอื้ออึง

(3) โดยไม่มีเหตุอันสมควร

เงื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัย ทำให้ประชาชนตกใจหรือเดือดร้อน⁷⁹

บทวิเคราะห์ มาตรา 370 นักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย ส่วนนักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ปริญญญา จิตรกรนทีกิจ ปัญญา วรวิวัฒน์ และศาสตราจารย์จิตติ ดิงศักดิ์ย์ ส่วนความเห็นของผู้เขียน คือ ความผิดฐานรบกวนผู้อื่นด้วยเสียงโดยไม่มีเหตุอันสมควร มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน เป็นการกระทำความผิดเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งไม่มีความรุนแรงหรือความก้าวร้าวของการกระทำมากนัก การกระทำความผิดไม่ได้กระทำด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย ไม่มีข้อนำดำเนินทางศีลธรรม ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง สังคมสามารถให้อภัยกับการกระทำนั้นได้ เป็นเพียงการกระทำที่ละเมิดข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมหรือการก่อความเดือดร้อนรำคาญสาธารณะเท่านั้น ความผิดฐานนี้เป็นหลักความรับผิดชอบเด็ดขาด หากทำการส่งเสียง ทำให้เกิดเสียงหรือกระทำ

⁷⁷ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. เล่มเดิม. หน้า 420.

⁷⁸ คณิต ณ นคร ข เล่มเดิม. หน้า 634.

⁷⁹ แหล่งเดิม. หน้า 635.

ความอื้ออึงโดยไม่มีเหตุอันสมควร และเกิดผลคือประชาชนตกใจหรือเดือดร้อน ผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบ แม้ไม่มีเจตนาในการกระทำความผิดก็ตาม ดังนั้น มาตรการนี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

2) มาตรา 372 “ผู้ใดทะเลาะกันอย่างอื้ออึงในทางสาธารณะ หรือสาธารณสถาน หรือกระทำโดยประการอื่นใดให้เสียความสงบเรียบร้อยในทางสาธารณะหรือสาธารณสถาน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท”

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน⁸⁰

มาตรานี้แยกความผิดออกได้เป็น 2 ฐาน คือ

ความผิดที่ 1 ความผิดฐานทะเลาะกันอย่างอื้ออึงในทางสาธารณะ หรือสาธารณสถาน
องค์ประกอบภายนอก

- (1) ผู้ใด
- (2) ทะเลาะกันอย่างอื้ออึง
- (3) ในทางสาธารณะ หรือสาธารณสถาน

ความผิดที่ 2 ความผิดฐานทำให้เสียความสงบเรียบร้อยในที่สาธารณะ
องค์ประกอบภายนอก

- (1) ผู้ใด
- (2) กระทำด้วยประการใดๆ
- (3) ให้เสียความสงบเรียบร้อยในทางสาธารณะหรือสาธารณสถาน

บทวิเคราะห์ มาตรา 372 นักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร ศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทย์ ปัญญา วรวิวัฒน์ ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ปริญญา จิตรกรนทีกิจ และศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย ส่วนนักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ ส่วนความเห็นของผู้เขียน คือ ความผิดฐานทะเลาะกันอย่างอื้ออึงในทางสาธารณะหรือสาธารณสถานและความผิดฐานทำให้เสียความสงบเรียบร้อยในที่สาธารณะ มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน เป็นการกระทำความผิดเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งไม่มีความรุนแรงหรือความก้าวร้าวของการกระทำมากนัก การกระทำความผิดไม่ได้กระทำด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย ไม่มีข้อนำคำหนทางศีลธรรม ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง สังคมสามารถให้อภัยกับการกระทำนั้นได้ เป็นเพียงการกระทำที่ละเมิดข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมหรือการก่อความเดือดร้อนรำคาญสาธารณะเท่านั้น ความผิดฐานนี้

⁸⁰ แหล่งเดิม. หน้า 363.

เป็นหลักความรับผิดชอบเด็ดขาด หากทะเลาะกันอยู่อีกในทางสาธารณะหรือสาธารณสถานหรือกระทำความผิดใดๆ ให้เสียความสงบเรียบร้อยในทางสาธารณะหรือสาธารณสถาน และเกิดผลคือเสียความสงบเรียบร้อยในทางสาธารณะหรือสาธารณสถาน ผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบแม้ไม่มีเจตนาในการกระทำความผิดก็ตาม ดังนั้น มาตรการนี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

3) มาตรา 375 “ผู้ใดทำให้รางระบายน้ำ ร่องน้ำหรือท่อระบายของโสโครก อันเป็นสิ่งสาธารณเกิดขัดข้องหรือไม่สะดวก ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท”

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน⁸¹

ความผิดฐานทำให้รางระบายน้ำเกิดขัดข้อง

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) ทำให้ขัดข้องหรือไม่สะดวก

(3) ซึ่งรางระบายน้ำ ร่องน้ำหรือท่อระบายของโสโครกอันเป็นสิ่งสาธารณะ

เงื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัย การขัดข้องหรือไม่สะดวก⁸²

บทวิเคราะห์ มาตรา 375 นักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย ส่วนนักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ปริญญา จิตรกรนทีกิจ ปัญญา วรวิวัฒน์ และรองศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มินะกะนิษฐ ส่วนความเห็นของผู้เขียน คือ ความผิดฐานทำให้รางระบายน้ำเกิดขัดข้อง มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน เป็นการกระทำความผิดเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งไม่มีความรุนแรงหรือความก้าวร้าวของการกระทำมากนัก การกระทำความผิดไม่ได้กระทำได้ด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย ไม่มีข้อนำดำเนินทางศีลธรรม ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง สังคมสามารถให้อภัยกับการกระทำนั้นได้ เป็นเพียงการกระทำที่ละเมิดข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมหรือการก่อความเดือดร้อนรำคาญสาธารณะเท่านั้น ความผิดฐานนี้เป็นหลักความรับผิดชอบเด็ดขาด หากทำให้รางระบายน้ำ ร่องน้ำหรือท่อระบายของโสโครกอันเป็นสิ่งสาธารณะ ขัดข้องหรือไม่สะดวก ผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบแม้ไม่มีเจตนาในการกระทำความผิดก็ตาม ดังนั้น มาตรการนี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

⁸¹ แหล่งเดิม. หน้า 368.

⁸² แหล่งเดิม. หน้า 369.

4) มาตรา 378 “ผู้ใดเสพยาหรือของเมาอย่างอื่น จนเป็นเหตุให้ตนเมา ประพฤติ วุ่นวายหรือครองสติไม่ได้ขณะอยู่ในถนนสาธารณะหรือ สาธารณสถาน ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ห้าร้อยบาท”

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน⁸³

ความผิดฐานเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่นในที่สาธารณะ

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) เสพยาหรือของเมาอย่างอื่น

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำความผิดรู้ว่าสิ่งที่ตนเสพนั่นเป็นสุราหรือของเมาอย่างอื่น และผู้กระทำความผิดต้องการเสพสิ่งนั้น แต่ผู้กระทำความผิดไม่จำเป็นต้องรู้ว่าตนกำลังเมา ประพฤติตนวุ่นวายหรือครองสติไม่ได้ขณะอยู่ในถนนสาธารณะหรือสาธารณสถานก็ได้

เงื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัย ความเมา ประพฤติตนวุ่นวายหรือครองสติไม่ได้ขณะ อยู่ในถนนสาธารณะหรือสาธารณสถาน⁸⁴

บทวิเคราะห์ ความผิดฐานเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่นในที่สาธารณะ มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน เป็นการกระทำความผิดเล็กน้อยๆ ซึ่งไม่มีความรุนแรงหรือความก้าวร้าวของการกระทำมากนัก การกระทำความผิดไม่ได้กระทำด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย ไม่มีข้อหาตำหนิตามศีลธรรม ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง สังคมสามารถให้อภัยกับการกระทำนั้นได้ เป็นเพียงการกระทำที่ละเมิดข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมหรือการก่อความเดือดร้อนรำคาญสาธารณะเท่านั้น ความผิดฐานนี้เป็นหลักความรับผิดชอบเด็ดขาด หากผู้ใดเสพยาหรือของเมาอย่างอื่น และเกิดผลคือผู้ที่เมานั้นประพฤตินวุ่นวายหรือครองสติไม่ได้ขณะอยู่ในถนนสาธารณะหรือ สาธารณสถาน ผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบแม้ไม่มีเจตนาในการกระทำความผิดก็ตาม ดังนั้น มาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

5) มาตรา 380 “ผู้ใดทำให้เกิดปฏิกูลแก่หน้าในบ่อ สระหรือที่ขังน้ำอันมีไว้สำหรับประชาชนใช้สอย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ”

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน⁸⁵

ความผิดฐานทำให้เกิดปฏิกูลแก่หน้า

⁸³ แหล่งเดิม. หน้า 641.

⁸⁴ แหล่งเดิม.

⁸⁵ แหล่งเดิม. หน้า 642.

องค์ประกอบภายนอก

- (1) ผู้ใด
 - (2) ทำให้เกิดปฏิญญา
 - (3) แก่น้ำในบ่อ สระหรือที่ขังน้ำอันมีไว้สำหรับประชาชนใช้สอย
- เงื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัย เมื่อเกิดปฏิญญาขึ้น⁸⁶

บทวิเคราะห์ มาตรา 380 นักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และ ศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย ส่วนนักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ปริญญญา จิตรกรนทีกิจ ปัญญา วรวิวัฒน์ และรองศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มินะกะนิษฐ ส่วนความเห็นของผู้เขียน คือ ความผิดฐานทำให้เกิดปฏิญญาแก่น้ำ มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน เป็นการกระทำความผิดเล็กน้อยๆ ซึ่งไม่มีความรุนแรงหรือความก้าวร้าวของการกระทำมากนัก การกระทำความผิดไม่ได้กระทำด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย ไม่มีข้อหาจำคุกทางศีลธรรม ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง สังคมสามารถให้อภัยกับการกระทำนั้นได้ เป็นเพียงการกระทำที่ละเมิดข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมหรือการก่อความเดือดร้อนรำคาญสาธารณะเท่านั้น ความผิดฐานนี้เป็นหลักความรับผิดชอบเด็ดขาด หากผู้ใดกระทำการใดๆ แก่น้ำในบ่อ สระหรือที่ขังน้ำอันมีไว้สำหรับประชาชนใช้สอย และเกิดผลคือน้ำในบ่อ สระหรือที่ขังน้ำอันมีไว้สำหรับประชาชนใช้สอยนั้นเกิดปฏิญญาขึ้น ผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบแม้ไม่มีเจตนาในการกระทำความผิดก็ตาม ดังนั้น มาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

6) มาตรา 385 “ผู้ใดโดยไม่ได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมายกีดขวางทางสาธารณะ จนอาจเป็นอุปสรรคต่อความปลอดภัยหรือความสะดวกในการจราจร โดยวางหรือทอดทิ้งสิ่งของ หรือโดยกระทำด้วยประการอื่นใด ถ้าการกระทำนั้นเป็นการกระทำโดยไม่จำเป็น ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท”

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน⁸⁷
ความผิดฐานวางหรือทอดทิ้งสิ่งของกีดขวางทางสาธารณะ

องค์ประกอบภายนอก

- (1) ผู้ใด
- (2) วางหรือทอดทิ้งสิ่งของ หรือกระทำด้วยประการอื่นใด

⁸⁶ แหล่งเดิม. หน้า 643.

⁸⁷ แหล่งเดิม. หน้า 645.

(3) โดยไม่ได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมาย

(4) การกระทำนั้นเป็นการกระทำโดยไม่จำเป็น

(5) กิจขวางทางสาธารณะ

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่าทางนั้นเป็นทางสาธารณะ และผู้กระทำการวางหรือทอดทิ้งสิ่งของ หรือกระทำด้วยประการอื่นให้กีดขวางทางสาธารณะ เจื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัย ความเป็นอุปสรรคต่อความปลอดภัยหรือความสะดวกในการจราจรซึ่งกระทำโดยไม่จำเป็น⁸⁸

บทวิเคราะห์ มาตรา 385 นักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำ ความผิด ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ปัญญา วรวิวัฒน์ และศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย ส่วนนักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการทำความผิด ได้แก่ ปริญญา จิตรกรานทิกิจ ส่วนความเห็นของผู้เขียน คือ ความผิดฐานวางหรือทอดทิ้งสิ่งของกีดขวางทางสาธารณะ มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน เป็นการทำความผิดเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งไม่มีความรุนแรงหรือความก้าวร้าวของการกระทำมากนัก การทำความผิดไม่ได้กระทำด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย ไม่มีข้อหาจำคุกทางศีลธรรม ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง สังคมสามารถให้อภัยกับการกระทำนั้นได้ เป็นเพียงการกระทำที่ละเมิดข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมหรือการก่อความเดือดร้อนรำคาญสาธารณะเท่านั้น ความผิดฐานนี้เป็นหลักความรับผิดชอบเด็ดขาด หากผู้ใดวางหรือทอดทิ้งสิ่งของ หรือกระทำด้วยประการอื่นใดโดยไม่ได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมายและการกระทำนั้นเป็นการกระทำโดยไม่จำเป็น จนเกิดผลคือการกีดขวางทางสาธารณะ ผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบแม้ไม่มีเจตนาในการทำความผิดก็ตาม ดังนั้น มาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการทำความผิด

มาตรา 385 แห่งประมวลกฎหมายอาญามีความคล้ายคลึงกับความผิดตามมาตรา 644-2 แห่งประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดที่กีดขวางทางสาธารณะ โดยการวางหรือทิ้งวัตถุซึ่งไม่จำเป็นไว้ หรือวางวัตถุขัดขวางหรือลดเสถียรภาพ หรือความมั่นคงปลอดภัยของทางนั้น ผู้ผู้นั้นต้องระวางโทษปรับสำหรับความผิดละเมิดขั้นที่สี่

ผู้กระทำความผิดละเมิดโทษตามมาตรานี้จำต้องรับโทษเพิ่มเติม ได้แก่ การยึดวัตถุที่ใช้ในการทำความผิดหรือมีไว้เพื่อใช้ในการทำความผิดหรือเป็นผลมาจากการทำความผิด”

⁸⁸ แหล่งเดิม. หน้า 646.

7) มาตรา 386 “ผู้ใดขุดหลุมหรือราง หรือปลูกปักหรือวางสิ่งของเกะกะไว้ในทางสาธารณะ โดยไม่ได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมาย หรือทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย แต่ละเลยไม่แสดงสัญญาณตามสมควรเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท”

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน⁸⁹

มาตรานี้แยกความผิดออกได้เป็น 2 ฐาน คือ

ความผิดที่ 1 ความผิดฐานขุดหลุมหรือราง หรือปลูกปักหรือวางสิ่งของเกะกะในทางสาธารณะ

องค์ประกอบภายนอก

- (1) ผู้ใด
- (2) ขุดหลุมหรือราง หรือปลูกปักหรือวางสิ่งของเกะกะ
- (3) ไว้ในทางสาธารณะ
- (4) โดยไม่ได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมาย

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่าทางนั้นเป็นทางสาธารณะ และผู้กระทำการขุดหลุมหรือราง หรือปลูกปักหรือวางสิ่งของเกะกะไว้ในทางสาธารณะนั้น โดยไม่ได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมาย

ความผิดที่ 2 ความผิดฐานละเลยไม่แสดงสัญญาณเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ

องค์ประกอบภายนอก

- (1) ผู้ใด
- (2) ขุดหลุมหรือราง หรือปลูกปักหรือวางสิ่งของเกะกะ
- (3) ไว้ในทางสาธารณะ
- (4) โดยได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมาย
- (5) ละเลยไม่แสดงสัญญาณตามสมควรเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่าตนได้ขุดหลุมหรือราง หรือปลูกปักหรือวางสิ่งของเกะกะไว้ในทางสาธารณะ โดยได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมาย และรู้ว่าตนมีหน้าที่ทั่วไปที่จะต้องป้องกันอุบัติเหตุจากการกระทำของตน และผู้กระทำการละเลยไม่ทำหน้าที่นั้น ด้วยการไม่แสดงสัญญาณตามสมควรเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ

บทวิเคราะห์ มาตรา 386 นักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำ ความผิด ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ปัญญา วรวิวัฒน์ และศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย

⁸⁹ แหล่งเดิม. หน้า 647.

ส่วนนักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ปริญญา จิตรกรนทีกิจ ส่วนความเห็นของผู้เขียน คือ ความผิดฐานขูดหลุมหรือราง หรือปลุกปีกหรือวางสิ่งของเกะกะในทางสาธารณะและความผิดฐานละเลยไม่แสดงสัญญาณเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน เป็นการกระทำความผิดเล็กน้อย ซึ่งไม่มีความรุนแรงหรือความก้าวร้าวของการกระทำมากนัก การกระทำความผิดไม่ได้กระทำด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย ไม่มีข้อนำคำหนทางศีลธรรม ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง สังคมสามารถให้อภัยกับการกระทำนั้นได้ เป็นเพียงการกระทำที่ละเมิดข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมหรือการก่อความเดือดร้อนรำคาญสาธารณะเท่านั้น ความผิดฐานนี้เป็นหลักความรับผิดชอบเด็ดขาด หากผู้ใดขูดหลุมหรือราง หรือปลุกปีกหรือวางสิ่งของเกะกะในทางสาธารณะโดยไม่ได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมาย หรือขูดหลุมหรือราง หรือปลุกปีกหรือวางสิ่งของเกะกะในทางสาธารณะโดยได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมายแต่ละเลยไม่แสดงสัญญาณตามสมควรเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ จนเกิดผลคือเกิดความเสียหายแก่ผู้ใช้ทางสาธารณะหรือเกิดอุบัติเหตุ ผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบแม้ไม่มีเจตนาในการกระทำความผิดก็ตาม ดังนั้น มาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

8) มาตรา 387 “ผู้ใดแขวน ดัดตั้งหรือวางสิ่งใดไว้โดยประการที่น่าจะตกหรือพังลง ซึ่งจะเป็นเหตุอันตราย เปราะเปื้อนหรือเดือดร้อน แก่ผู้สัญจรในทางสาธารณะ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท”

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน⁹⁰

ความผิดฐานแขวน ดัดตั้งหรือวางสิ่งใดโดยประการที่น่าจะตกหรือพังลง
องค์ประกอบภายนอก

- (1) ผู้ใด
- (2) แขวน ดัดตั้งหรือวางสิ่งใดไว้
- (3) โดยประการที่น่าจะตกหรือพังลง

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่าการแขวน ดัดตั้งหรือวางสิ่งของนั้น เป็นการกระทำที่ของน่าจะตกหรือพังลงได้ และผู้กระทำต้องการแขวน ดัดตั้งหรือวางสิ่งของนั้น

⁹⁰ แหล่งเดิม. หน้า 649.

เงื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัย ความเป็นเหตุอันตราย เปราะเปื้อนหรือเค็ดรื้อน แก่ผู้สัญจรในทางสาธารณะ⁹¹

บทวิเคราะห์ มาตรา 387 นักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ และศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย ส่วนนักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ปริญญา จิตรการนทิกิจ และปัญญา วรวิวัฒน์ ส่วนความเห็นของผู้เขียน คือ ความผิดฐานแขวน ดัดตั้งหรือวางสิ่งใดโดยประการที่น่าจะตกหรือพังลง มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือความเค็ดรื้อนรำคาญของประชาชน เป็นการกระทำความผิดเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งไม่มีความรุนแรงหรือความก้าวร้าวของการกระทำมากนัก การกระทำความผิดไม่ได้กระทำด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย ไม่มีข้อหาตำหนิตามศีลธรรม ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง สังคมสามารถให้อภัยกับการกระทำนั้นได้ เป็นเพียงการกระทำที่ละเมิดข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมหรือการก่อความเค็ดรื้อนรำคาญสาธารณะเท่านั้น ความผิดฐานนี้เป็นหลักความรับผิดชอบเด็ดขาด หากผู้ใดแขวน ดัดตั้งหรือวางสิ่งใดโดยประการที่น่าจะตกหรือพังลง จนเกิดผลคือความเป็นเหตุอันตราย เปราะเปื้อนหรือเค็ดรื้อน แก่ผู้สัญจรในทางสาธารณะ ผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบแม้ไม่มีเจตนาในการกระทำความผิดก็ตาม ดังนั้น มาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

มาตรา 387 แห่งประมวลกฎหมายอาญามีความคล้ายคลึงกับความผิดตามมาตรา 632-1 แห่งประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ซึ่งบัญญัติว่า “เว้นแต่กรณีตามมาตรา R635-8 ผู้ใดวาง ทิ้ง ขว้างปา หรือละเลย ซึ่งขยะ เศษขยะ ของเสีย วัตถุ ของเหลวที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรือสิ่งอื่นใดในสาธารณสถานหรือเคหสถาน เว้นแต่ในสถานที่ที่จัดไว้เพื่อการนั้นโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่มีอำนาจ รวมถึงการปัสสาวะในที่สาธารณะ ต้องระวางโทษปรับสำหรับความผิดหลัโทษชั้นที่สอง หากว่าการกระทำนั้นไม่ได้กระทำลงโดยบุคคลที่สามารถกระทำได้ในสถานที่นั้น หรือได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่นั้น

และต้องระวางโทษอย่างเดียวกัน ในการกระทำที่วาง หรือทิ้งบนทางสาธารณะ ซึ่งขยะ เศษขยะ วัตถุ หรือสิ่งอื่นใด เพื่อการเก็บรวบรวมโดยบริการเก็บขยะ โดยไม่เคารพต่อเงื่อนไขที่ตั้งขึ้นโดยเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองที่มีอำนาจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวันและเวลาในการเก็บ หรือแยกขยะ”

9) มาตรา 389 “ผู้ใดกระทำด้วยประการใดๆ ให้ของแข็งตกลง ณ ที่ใดๆ โดยประการที่น่าจะเป็นอันตรายหรือเค็ดรื้อนรำคาญแก่บุคคล หรือเป็นอันตรายแก่ทรัพย์ หรือกระทำด้วย

⁹¹ แหล่งเดิม. หน้า 650.

ประการใดๆ ให้ของโสโครกเประเปื้อนหรือน่าจะเประเปื้อนตัวบุคคล หรือทรัพย์หรือแก่งทำ
ให้ของโสโครกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่ง
พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน⁹²

มาตรานี้แยกความผิดออกได้เป็น 3 ฐาน คือ

ความผิดที่ 1 ความผิดฐานทำให้ของแข็งตก

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) ทำให้ของแข็งตกด้วยประการใดๆ

เงื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัย โดยประการที่น่าจะเป็นอันตรายหรือเดือดร้อน
รำคาญแก่บุคคล หรือเป็นอันตรายแก่ทรัพย์⁹³

องค์ประกอบภายใน เจตนารมณ์ คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่าสิ่งนั้นเป็นของแข็ง และ
ผู้กระทำได้ทำให้ของแข็งนั้นตกลง ณ ที่ใดๆ

ความผิดที่ 2 ความผิดฐานทำให้ของโสโครกเประเปื้อน

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) ทำให้ของโสโครกเประเปื้อนหรือน่าจะเประเปื้อนด้วยประการใดๆ

(3) แก่ตัวบุคคล หรือทรัพย์

องค์ประกอบภายใน เจตนารมณ์ คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่าสิ่งนั้นเป็นของโสโครก
เประเปื้อนและสามารถทำให้ตัวบุคคลหรือทรัพย์เประเปื้อนหรือน่าจะเประเปื้อนได้ และ
ผู้กระทำการทำให้สิ่งนั้นเประเปื้อนหรือน่าจะเประเปื้อนตัวบุคคลหรือทรัพย์นั้น

บทวิเคราะห์ ความผิดฐานทำให้ของแข็งตกและความผิดฐานทำให้ของโสโครกเประ
เปื้อน มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน เป็นการ
กระทำความผิดเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งไม่มีความรุนแรงหรือความก้าวร้าวของการกระทำมากนัก การ
กระทำความผิดไม่ได้กระทำด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย ไม่มีข้อนำคำหนทางศีลธรรม ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อ
สังคมอย่างรุนแรง สังคมสามารถให้อภัยกับการกระทำนั้นได้ เป็นเพียงการกระทำที่ละเมิดข้อตกลง
การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมหรือการก่อความเดือดร้อนรำคาญสาธารณะเท่านั้น ความผิดฐานนี้
เป็นหลักความรับผิดชอบเด็ดขาด หากกระทำด้วยประการใดๆ ให้ของแข็งตกลง ณ ที่ใดๆ หรือกระทำ

⁹² แหล่งเดิม. หน้า 651 - 652.

⁹³ แหล่งเดิม. หน้า 651.

ด้วยประการใดๆ ให้ของโสโครกเประเปื้อนหรือนำจะเประเปื้อนตัวบุคคล หรือทรัพย์ และเกิดผลคือเป็นอันตรายหรือเดือดร้อนรำคาญแก่บุคคล หรือเป็นอันตรายแก่ทรัพย์หรือเกิดความโสโครกเประเปื้อนแก่ตัวบุคคล หรือทรัพย์ ผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบแม้ไม่มีเจตนาในการกระทำ ความผิดก็ตาม ดังนั้น ความผิดสองฐานนี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

ความผิดที่ 3 ความผิดฐานเกล้งทำให้ของโสโครกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญ

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) เกล้ง

(3) ทำให้ของโสโครกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญ

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่สิ่งนั้นเป็นของโสโครกและสามารถทำให้เป็นที่เดือดร้อนรำคาญได้ และผู้กระทำการทำให้สิ่งนั้นเป็นที่เดือดร้อนรำคาญ (แก่บุคคล)

บทวิเคราะห์ ความผิดฐานเกล้งทำให้ของโสโครกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญแม้จะมีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน แต่ก็เป็นกรกระทำมิชอบนำคำหนทางศีลธรรมอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชนและสังคม และบทบัญญัติมีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นว่า คำว่า “เกล้ง” ผู้กระทำต้องมีเจตนาในการกระทำความผิด ดังนั้น ความผิดฐานนี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

มาตรา 389 ประกอบไปด้วยความผิด 3 ฐาน ได้แก่ ความผิดฐานทำให้ของแจ้งตก ความผิดฐานทำให้ของโสโครกเประเปื้อน และความผิดฐานเกล้งทำให้ของโสโครกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญ ความผิดสองฐานแรก ผู้เขียนได้วิเคราะห์เอาไว้แล้วว่าไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ในขณะที่ความผิดฐานที่สามต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ดังนั้น ควรจะต้องมีการแยกความผิดฐานที่สามออกจากความผิดฐานที่หนึ่งและสองออกเป็นอีกมาตราหนึ่งต่างหาก ซึ่งความผิดฐานที่หนึ่งและฐานที่สองผู้เขียนเห็นว่าควรคงไว้เป็นมาตรา 389 ดังเดิม แต่ความผิดฐานที่สามควรได้รับการบัญญัติใหม่เป็นมาตรา 389/1 มีความว่า “ผู้ใดเกล้งทำให้ของโสโครกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญแก่ตัวบุคคล หรือทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

10) มาตรา 396 “ผู้ใดทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจเน่าเหม็นในหรือริมทางสาธารณะ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท”

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน⁹⁴

⁹⁴ แหล่งเดิม. หน้า 654.

ความผิดฐานทิ้งซากสัตว์ในหรือริมทางสาธารณะ

องค์ประกอบภายนอก

- (1) ผู้ใด
- (2) ทิ้งซากสัตว์
- (3) ในหรือริมทางสาธารณะ

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่าสิ่งที่ตนจะทิ้งนั้นเป็นซากสัตว์ และรู้ว่าสถานที่ที่จะทิ้งนั้นเป็นทางสาธารณะ และผู้กระทำความผิดต้องการทิ้งซากสัตว์ในหรือริมทางสาธารณะนั้น

เงื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัย ซึ่งอาจน่าหมั่น⁹⁵

บทวิเคราะห์ มาตรา 396 นักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ฌ นคร รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ปัญญา วรวิวัฒน์ และศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย ส่วนนักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ปริญญา จิตรกรนทีกิจ ส่วนความเห็นของผู้เขียน คือ ความผิดฐานทิ้งซากสัตว์ในหรือริมทางสาธารณะ มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน เป็นการกระทำความผิดเล็กน้อย ซึ่งไม่มีความรุนแรงหรือความก้าวร้าวของการกระทำมากนัก การกระทำความผิดไม่ได้กระทำด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย ไม่มีข้อกล่าวหาทางศีลธรรม ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง สังคมสามารถให้อภัยกับการกระทำนั้นได้ เป็นเพียงการกระทำที่ละเมิดข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมหรือการก่อความเดือดร้อนรำคาญสาธารณะเท่านั้น ความผิดฐานนี้เป็นหลักความรับผิดชอบ หากผู้ใดทิ้งซากสัตว์ในหรือริมทางสาธารณะ จนเกิดผลคือความน่าหมั่นแก่ผู้สัญจรในทางสาธารณะ ผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบแม้ไม่มีเจตนาในการกระทำความผิดก็ตาม ดังนั้น มาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

4.2.5.5 ความผิดต่อเจ้าพนักงาน ได้แก่ความผิดใน มาตรา 368 และมาตรา 369

1) มาตรา 368 “ผู้ใดทราบคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งการตามอำนาจที่มีกฎหมายให้ไว้ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นโดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าการสั่งเช่นนั้น เป็นคำสั่งให้ช่วยทำกิจการในหน้าที่ของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้สั่งให้ช่วยได้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

⁹⁵ แหล่งเดิม. หน้า 171.

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ อำนาจอรัฐในการปฏิบัติการตามกฎหมาย⁹⁶
 มาตรฐานนี้แยกความผิดออกได้เป็น 2 ฐาน คือ

ความผิดที่ 1 ความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน (มาตรา 368 วรรคแรก)
 องค์ประกอบภายนอก

- (1) ผู้ใด
- (2) ทราบคำสั่งของเจ้าพนักงาน
- (3) ซึ่งสั่งการตามอำนาจที่มีกฎหมายให้ไว้
- (4) ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น
- (5) โดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำความผิดทราบคำสั่งของเจ้าพนักงานนั้น
 แล้ว และผู้กระทำความผิดต้องการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นโดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร

ความผิดที่ 2 ความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งให้ช่วยทำกิจการใน
 หน้าที่ของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้สั่งให้ช่วยได้ (มาตรา 368 วรรค 2)

องค์ประกอบภายนอก

- (1) ผู้ใด
- (2) ทราบคำสั่งของเจ้าพนักงาน
- (3) ซึ่งสั่งการตามอำนาจที่มีกฎหมายให้ไว้
- (4) คำสั่งเช่นว่านั้นเป็นคำสั่งให้ช่วยทำกิจการในหน้าที่ของเจ้าพนักงาน
- (5) คำสั่งให้ช่วยเช่นว่านั้นกฎหมายกำหนดให้สั่งให้ช่วยได้
- (6) ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น
- (7) โดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา การที่ผู้กระทำความผิดทราบคำสั่งของเจ้าพนักงาน ซึ่งเป็น
 คำสั่งให้ช่วยทำกิจการในหน้าที่ของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้สั่งให้ช่วยได้นั้นแล้ว และ
 ผู้กระทำความผิดต้องการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นโดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร

บทวิเคราะห์ มาตรา 368 นักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรฐานนี้ต้องการเจตนาในการกระทำ
 ความผิด ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ฌ นกร ศาสตราจารย์จิตติ ดิงสัททีย์ รองศาสตราจารย์ ดร.
 ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ ปัญญา วรวิวัฒน์ สถิตย์ ไพเราะ ศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล
 และศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย ส่วนนักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรฐานนี้ไม่ต้องการเจตนาในการ
 กระทำความผิด ได้แก่ ปริญญญา จิตรกรานทีกิจ ส่วนความเห็นของผู้เขียน คือ ความผิดฐานไม่ปฏิบัติ

⁹⁶ แหล่งเดิม. หน้า 761.

ตามคำสั่งของเจ้าพนักงานและความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งให้ช่วยทำกิจการในหน้าที่ของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้สั่งให้ช่วยได้ แม้จะมีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คืออำนาจรัฐในการปฏิบัติการตามกฎหมาย แต่ก็เป็นการกระทำมีข้อนำดำเนินทางศีลธรรมอย่างรุนแรง เพราะเป็นการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่พลเมืองที่ดี จนอาจเกิดภัยอันตรายต่อประชาชนและสังคม และบทบัญญัติมีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นว่า คำว่า “ทราบคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งการตามอำนาจที่มีกฎหมายให้ไว้ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นโดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร” หรือ “ทราบคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งการตามอำนาจที่มีกฎหมายให้ไว้ซึ่งการสั่งเช่นนั้น เป็นคำสั่งให้ช่วยทำกิจการในหน้าที่ของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้สั่งให้ช่วยได้ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นโดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร” ผู้กระทำความผิดจำเป็นต้องมีเจตนาในการกระทำความผิด ประกอบกับมีคำพิพากษาฎีกาที่ 3118/2516 ซึ่งศาลได้วินิจฉัยถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดด้วย ดังนั้น มาตรการนี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

มาตรา 368 แห่งประมวลกฎหมายอาญามีความคล้ายคลึงกับความผิดตามมาตรา 642-1 แห่งประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดปฏิเสธ หรือละเลยที่จะตอบสนองต่อคำสั่งของศาล หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจยุติธรรมซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือในกรณีที่มีการกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือมีภัยพิบัติ หรือมีเหตุการณ์อื่นใดที่ก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่น ผู้นั้นได้ปฏิเสธ หรือละเลยที่จะตอบสนองต่อคำสั่งของเจ้าหน้าที่ทางปกครองที่มีอำนาจ โดยปราศจากเหตุอันชอบด้วยกฎหมาย ต้องระวางโทษปรับสำหรับความผิดละเลยในชั้นที่สอง”

2) มาตรา 369 “ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใดๆ ให้ประกาศ ภาพ โฆษณา หรือเอกสารใดที่เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่ปิดหรือแสดงไว้ หรือสั่งให้ปิด หรือแสดงไว้ หลุด ถิกหรือไร้ประโยชน์ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท”

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ อำนาจรัฐในการปฏิบัติการตามกฎหมาย⁹⁷

ความผิดฐานทำให้ประกาศโฆษณาของเจ้าพนักงานเสียหาย

องค์ประกอบภายนอก

- (1) ผู้ใด
- (2) กระทำด้วยประการใดๆ
- (3) ให้หลุด ถิก หรือไร้ประโยชน์
- (4) ซึ่งประกาศ ภาพ โฆษณา หรือเอกสารใด
- (5) ที่เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่ปิดหรือแสดงไว้ หรือสั่งให้ปิด หรือแสดงไว้

⁹⁷ แหล่งเดิม. หน้า 763.

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่าสิ่งที่ตนกระทำต่อนั้นเป็น ประกาศ ภาพ โฆษณา หรือเอกสารใดที่เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่ปิดหรือแสดงไว้ หรือสั่งให้ปิด หรือแสดงไว้ และผู้กระทำการต้องการกระทำด้วยประการใดๆ ให้สิ่งดังกล่าวนั้นหลุด จึก หรือไร้ประโยชน์

บทวิเคราะห์ มาตรา 369 นักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำ ความผิด ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ ปัญญา วรวิวัฒน์ ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย และปริญญา จิตรกรานทิกิจ ส่วนนักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำ ความผิด ได้แก่ ศาสตราจารย์จิตติ ตังศภัทย์ ส่วนความเห็นของผู้เขียน คือ ความผิดฐานทำให้ประกาศ โฆษณาของ เจ้าพนักงานเสียหาย แม้จะเป็นการกระทำมิชอบนำดำเนินทางศีลธรรม เพราะเป็นการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่พลเมืองที่ดี จนอาจเกิดภัยอันตรายต่อประชาชนและสังคม และบทบัญญัติมีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นว่า คำว่า “กระทำด้วยประการใดๆ ให้ประกาศ ภาพ โฆษณา หรือเอกสารใดที่เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่ปิดหรือแสดงไว้ หรือสั่งให้ปิด หรือแสดงไว้ หลุด จึกหรือไร้ประโยชน์” ผู้กระทำต้องมีเจตนาในการกระทำ ความผิด แต่ความผิดฐานนี้ก็มีคุณธรรมทางกฎหมาย ที่เป็นส่วนรวม คืออำนาจรัฐในการปฏิบัติการตามกฎหมาย และเป็นการกระทำ ความผิดเล็กน้อย ซึ่งไม่มีความรุนแรงหรือความก้าวร้าวของการกระทำมากนัก การกระทำ ความผิดไม่ได้กระทำด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย สังคมสามารถให้อภัยกับการกระทำนั้นได้ เป็นเพียงการกระทำที่ละเมิด ข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมหรือการก่อความเดือดร้อนรำคาญสาธารณะเท่านั้น ความผิดฐานนี้เป็นหลักความรับผิดชอบเด็ดขาด หากผู้ใดกระทำด้วยประการใดๆ ให้ประกาศ ภาพ โฆษณา หรือเอกสารใดที่เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่ปิดหรือแสดงไว้ หรือสั่งให้ปิด หรือแสดงไว้ และเกิดผลคือประกาศ ภาพ โฆษณา หรือเอกสารใดๆ หลุด จึกหรือไร้ประโยชน์ ผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบแม้ไม่มีเจตนาในการกระทำ ความผิดก็ตาม และคำพิพากษาฎีกาที่ 59/2473 ได้วางหลัก อย่างชัดเจนว่า ความผิดตามมาตรานี้แม้ไม่มีเจตนาร้ายก็เป็นความผิด ดังนั้น มาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำ ความผิด

สรุป บทบัญญัติในภาค 3 ลหุโทษเดิมมีทั้งหมด 32 มาตรา ผู้เขียนได้เสนอให้แยก ความผิดฐานแกล้งทำให้อายุของโสโครกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญออกจากมาตรา 389 โดยเพิ่มเติม ความผิดฐานดังกล่าวเป็นมาตรา 389/1 ดังนั้น บทบัญญัติในภาค 3 ลหุโทษจะมีทั้งหมด 33 มาตรา ซึ่งสามารถจำแนกได้ ดังนี้

ก) บทบัญญัติที่ต้องการเจตนาในการกระทำผิด 17 มาตรา ได้แก่

1) มาตรา 367 ความผิดฐานไม่ยอมบอกชื่อหรือที่อยู่แก่เจ้าพนักงาน และความผิดฐานแกล้งบอกชื่อหรือที่อยู่เท็จแก่เจ้าพนักงาน

2) มาตรา 368 ความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน และความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งให้ช่วยทำกิจการในหน้าที่ของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้สั่งให้ช่วยได้

3) มาตรา 371 ความผิดฐานพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะ และความผิดฐานพาอาวุธไปในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อมัสการ การรื่นเริงหรือการอื่น

4) มาตรา 374 ความผิดฐานไม่ช่วยเหลือผู้ที่ตกอยู่ในอันตรายแห่งชีวิต

5) มาตรา 376 ความผิดฐานยิงปืนโดยใช่เหตุในชุมชน

6) มาตรา 379 ความผิดฐานชักหรือแสดงอาวุธในการวิวาทต่อสู้

7) มาตรา 381 ความผิดฐานกระทำการอันเป็นการทารุณต่อสัตว์

8) มาตรา 383 ความผิดฐานไม่ช่วยระงับเพลิงไหม้หรือสาธารณภัยอื่น

9) มาตรา 384 ความผิดฐานปล่อยข่าวลือให้ประชาชนตื่นตกใจ

10) มาตรา 388 ความผิดฐานทำการอันควรขายหน้าต่อธารกำนัล

11) มาตรา 389/1 ความผิดฐานเกลี้ยทำให้ของโสโครกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญ

12) มาตรา 391 ความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น

13) มาตรา 392 ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัวหรือความตกใจโดยการขู่เข็ญ

14) มาตรา 393 ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่น

15) มาตรา 394 ความผิดฐานไล่ต้อนสัตว์เข้าในสวน ไร่ หรือนาของผู้อื่น

16) มาตรา 397 ความผิดฐานกระทำการอันเป็นการรังแกหรือข่มเหงผู้อื่นในที่สาธารณสถานหรือต่อหน้าธารกำนัล และความผิดฐานกระทำให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญในที่สาธารณสถานหรือต่อหน้าธารกำนัล

17) มาตรา 398 ความผิดฐานกระทำการอันเป็นการทารุณต่อเด็ก คนเจ็บป่วยหรือคนชรา

ข) บทบัญญัติไม่ต้องการเจตนาในการกระทำผิดหรือเป็นหลักความรับผิดชอบ 12 มาตรา ได้แก่

1) มาตรา 369 ความผิดฐานทำให้ประกาศโฆษณาของเจ้าพนักงานเสียหาย

2) มาตรา 370 ความผิดฐานรบกวนผู้อื่นด้วยเสียงโดยไม่มีเหตุอันสมควร

3) มาตรา 372 ความผิดฐานทะเลาะกันอย่างอื้ออึงในทางสาธารณะหรือสาธารณสถาน และความผิดฐานทำให้เสียความสงบเรียบร้อยในที่สาธารณะ

4) มาตรา 375 ความผิดฐานทำให้รางระบายน้ำเกิดขัดข้อง

5) มาตรา 378 ความผิดฐานเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่นในที่สาธารณะ

- 6) มาตรา 380 ความผิดฐานทำให้เกิดปฏิญ์แก่
- 7) มาตรา 382 ความผิดฐานใช้สัตว์ทำงานจนเกินสมควร
- 8) มาตรา 385 ความผิดฐานวางหรือทอดทิ้งสิ่งของกีดขวางทางสาธารณะ
- 9) มาตรา 386 ความผิดฐานขุดหลุมหรือราง หรือปลูกปักหรือวางสิ่งของกะ
ในทางสาธารณะ และความผิดฐานละเลยไม่แสดงสัญญาณเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ
- 10) มาตรา 387 ความผิดฐานแขวน ติดตั้ง หรือวางสิ่งใดโดยประการที่น่าจะตก
หรือพังลง
- 11) มาตรา 389 ความผิดฐานทำให้ของแข็งตก และความผิดฐานทำให้ของโสโครก
เปราะเปื้อน
- 12) มาตรา 396 ความผิดฐานทิ้งซากสัตว์ในหรือริมทางสาธารณะ
- ค) บทบัญญัติที่ต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยประมาท 4 มาตรา ได้แก่
 - 1) มาตรา 373 ความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้บุคคลลิกลจรถออกไปโดย
ลำพัง
 - 2) มาตรา 377 ความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้สัตว์คู่หรือสัตว์ร้ายเที่ยวไปโดย
ลำพัง
 - 3) มาตรา 390 ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่
กายหรือจิตใจ
 - 4) มาตรา 395 ความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้สัตว์เข้าในสวน ไร่ หรือนาของ
ผู้อื่น

4.2.6 แนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย

- 1) บัญญัติความผิดฐานแกล้งทำให้ของโสโครกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญเพิ่มเติมขึ้นใหม่
เป็นมาตรา 389/1 มีข้อความว่า “ผู้ใดแกล้งทำให้ของโสโครกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญแก่ตัวบุคคล
หรือทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”
- 2) ยกเลิกความผิดลหุโทษที่ต้องการเจตนาของผู้กระทำความผิดทั้งหมด 17 มาตรา
ให้เป็นความผิดอาญาทั่วไปในภาค 2 ความผิดของประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งใช้หลักความรับผิด
ทางอาญาทั่วไปที่ต้องพิจารณาถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดในการวินิจฉัยคดีด้วย โดยการ
 - (1) นำเอาความผิดมาตรา 367 ความผิดฐานไม่ยอมบอกชื่อหรือที่อยู่แก่เจ้าพนักงาน
และความผิดฐานแกล้งบอกชื่อหรือที่อยู่เท็จแก่เจ้าพนักงาน มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ
2 ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง หมวด 1 ความผิดต่อเจ้าพนักงาน

(2) นำเอาความผิดมาตรา 368 ความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน และความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งให้ช่วยทำกิจการในหน้าที่ของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้สั่งให้ช่วยได้ มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 2 ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง หมวด 1 ความผิดต่อเจ้าพนักงาน

(3) นำเอาความผิดมาตรา 371 ความผิดฐานพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะ และความผิดฐานพาอาวุธไปในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อมัสการ การรื่นเริงหรือการอื่น มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 6 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน

(4) นำเอาความผิดมาตรา 374 ความผิดฐานไม่ช่วยเหลือผู้ที่ตกอยู่ในอันตรายแห่งชีวิต มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย หมวด 1 ความผิดต่อชีวิต

(5) นำเอาความผิดมาตรา 376 ความผิดฐานยิงปืนโดยใช่เหตุในชุมชน มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 6 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน

(6) นำเอาความผิดมาตรา 379 ความผิดฐานชักหรือแสดงอาวุธในการวิวาทต่อสู้ มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 6 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน

(7) นำเอาความผิดมาตรา 381 ความผิดฐานกระทำการอันเป็นการทารุณต่อสัตว์ มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 12 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หมวด 7 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

(8) นำเอาความผิดมาตรา 383 ความผิดฐานไม่ช่วยระงับเพลิงไหม้หรือสาธารณภัยอื่น มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 6 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน

(9) นำเอาความผิดมาตรา 384 ความผิดฐานปล่อยข่าวลือให้ประชาชนตื่นตกใจ มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 6 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน

(10) นำเอาความผิดมาตรา 388 ความผิดฐานทำการอันควรขายหน้าต่อธารกำนัล มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 9 ความผิดเกี่ยวกับเพศ

(11) นำเอาความผิดมาตรา 389/1 ความผิดฐานแก่งทำให้ของโสโครกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญ มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 6 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน

(12) นำเอาความผิดมาตรา 391 ความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย หมวด 1 ความผิดต่อร่างกาย

(13) นำเอาความผิดมาตรา 392 ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัวหรือความตกใจโดยการขู่เข็ญ มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 6 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน

(14) นำเอาความผิดมาตรา 393 ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่น มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 11 ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง หมวด 3 ความผิดฐานหมิ่นประมาท

(15) นำเอาความผิดมาตรา 394 ความผิดฐานไล่ต้อนสัตว์เข้าในสวน ไร่ หรือนาของผู้อื่น มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 12 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หมวด 7 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

(16) นำเอาความผิดมาตรา 397 ความผิดฐานกระทำการอันเป็นการรังแกหรือข่มเหงผู้อื่นในที่สาธารณะหรือต่อหน้าธารกำนัล และความผิดฐานกระทำให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญในที่สาธารณะหรือต่อหน้าธารกำนัล มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 6 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน

(17) นำเอาความผิดมาตรา 398 ความผิดฐานกระทำการอันเป็นการทารุณต่อเด็กคนเจ็บป่วยหรือคนชรา มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย หมวด 1 ความผิดต่อร่างกาย

3) แก้ไขบทบัญญัติซึ่งเดิมใช้หลักความรับผิดชอบเด็ดขาดให้เป็นความผิดซึ่งต้องรับผิดชอบได้กระทำได้โดยประมาณ 3 มาตรา ได้แก่

(1) มาตรา 373 ความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้บุคคลวิกลจริตออกเที่ยวไปโดยลำพัง เดิมบัญญัติว่า “ผู้ใดควบคุมดูแลบุคคลวิกลจริต ปล่อยปละละเลยให้ บุคคลวิกลจริตนั้นออกเที่ยวไปโดยลำพัง ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ห้าร้อยบาท” แก้ไขเป็น “ผู้ควบคุมดูแลบุคคลวิกลจริตใด กระทำโดยประมาณ ปล่อยปละละเลยให้ บุคคลวิกลจริตนั้นออกเที่ยวไปโดยลำพัง ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ห้าร้อยบาท”

(2) มาตรา 377 ความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้สัตว์คู่หรือสัตว์ร้ายเที่ยวไปโดยลำพัง เดิมบัญญัติว่า “ผู้ใดควบคุมสัตว์คู่หรือสัตว์ร้าย ปล่อยปละละเลยให้ สัตว์นั้นเที่ยวไปโดยลำพัง ในประการที่อาจทำอันตรายแก่บุคคลหรือ ทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพัน บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” แก้ไขเป็น “ผู้ควบคุมสัตว์คู่หรือสัตว์ร้ายใด กระทำโดยประมาณ ปล่อยปละละเลยให้ สัตว์นั้นเที่ยวไปโดยลำพัง ในประการที่อาจทำอันตรายแก่บุคคลหรือ ทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพัน บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

(3) มาตรา 395 ความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้สัตว์เข้าในสวน ไร่ หรือนาของผู้อื่น เดิมบัญญัติว่า “ผู้ใดควบคุมสัตว์ใดๆ ปล่อยปละละเลยให้สัตว์นั้น เข้าในสวน ไร่หรือนาของผู้อื่นที่ได้แต่งดินไว้ เพาะพันธุ์ไว้ หรือมี พืชพันธุ์หรือผลผลิตอยู่ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท” แก้ไขเป็น “ผู้ควบคุมสัตว์ใดๆ กระทำโดยประมาท ปล่อยปละละเลยให้สัตว์นั้น เข้าในสวน ไร่หรือนาของผู้อื่นที่ได้แต่งดินไว้ เพาะพันธุ์ไว้ หรือมี พืชพันธุ์หรือผลผลิตอยู่ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท”

เมื่อรวมกับความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจตามมาตรา 390 ที่มีอยู่เดิม ความผิดที่ต้องรับผิดก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยประมาทที่อยู่ในภาค 3 ลหุโทษจะมีทั้งหมดรวม 4 มาตรา

4) ความผิดที่ไม่ต้องการเจตนาของผู้กระทำความผิดซึ่งใช้หลักความรับผิดชอบเด็ดขาดทั้งหมด 12 มาตรา ให้คงไว้เป็นความผิดในภาค 3 ลหุโทษดังเดิม โดยผู้เขียนขอเสนอแนะเพิ่มเติมให้แก้ไขอัตราโทษสำหรับความผิดลหุโทษ ตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (กำหนดบทนิยามคำว่า “เจ้าพนักงาน” ความผิดเกี่ยวกับศพ ความผิดเกี่ยวกับการคุกคาม และแก้ไขอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษ) ซึ่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้คณะกรรมการกฤษฎีกาได้รับการอนุมัติรับหลักการจากสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแล้วเมื่อวันที่ 28 มกราคม 2552⁹⁸ และปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนเสนอเรื่องให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป

ร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ได้เสนอให้แก้ไขอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษในมาตรา 4 มาตรา 6 มาตรา 7 และมาตรา 9 ซึ่งการแก้ไขครั้งนี้ เป็นการกำหนดอัตราโทษปรับให้สูงขึ้นเป็นสิบเท่าจากอัตราเดิม เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป มาตราที่สำคัญที่สุดของร่างพระราชบัญญัตินี้ คือมาตรา 4 ซึ่งให้ยกเลิกความในมาตรา 102 เดิม ซึ่งบัญญัติว่า “ความผิดลหุโทษ คือความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับเช่นว่ามานี้ด้วยกัน” และให้ใช้ข้อความดังต่อไปนี้แทน “ความผิดลหุโทษ คือ ความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” มาตรานี้เสนอให้แก้ไขอัตราโทษปรับจากเดิมอัตราโทษปรับขั้นสูงคือไม่เกินหนึ่งพัน

⁹⁸ โปรดดูบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (กำหนดบทนิยามคำว่า “เจ้าพนักงาน” ความผิดเกี่ยวกับศพ ความผิดเกี่ยวกับการคุกคาม และแก้ไขอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษ) ในภาคผนวก ก ซึ่งบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าว เกิดขึ้นจากการประชุมของคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายอาญา ครั้งที่ 141-1/2552 ในภาคผนวก ข และครั้งที่ 142-2/2552 ในภาคผนวก ข

บาท เป็นโทษปรับอัตราใหม่ที่สูงขึ้น คืออัตราโทษปรับขั้นสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ส่วนมาตรา 6 มาตรา 7 และมาตรา 9 เป็นการแก้ไขอัตราโทษปรับที่ลงรายละเอียดสำหรับแต่ละมาตราไป⁹⁹

แต่ทั้งนี้ ยังมีข้อสังเกตว่า ร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวมิได้แก้ไขหรือยกเลิกโทษจำคุกเลย เมื่อเทียบกับความผิดโทษของต่างประเทศที่ไม่มีโทษจำคุกสำหรับความผิดโทษ แต่อย่างไรก็ดีคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญาเคยยกประเด็นการยกเลิกโทษจำคุกสำหรับความผิดโทษขึ้นมาพิจารณาแล้วเมื่อปี 2549¹⁰⁰ คณะกรรมการเห็นว่าความผิดโทษโทษของประเทศไทยยังคงต้องมีโทษจำคุกอยู่ แต่โทษจำคุกควรจะใช้ลงแก่ผู้ที่กระทำความผิดโทษโทษซ้ำเท่านั้น การกระทำความผิดโทษครั้งแรกควรลงโทษปรับสถานเดียว ในการยกร่างบทบัญญัติดังกล่าว หากจะแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 102 ให้ลงโทษปรับสถานเดียวสำหรับการกระทำความผิดโทษครั้งแรกอาจจะไม่เหมาะสม เพราะจะกระทบต่อบทบัญญัติความผิดในภาคโทษที่กำหนดทั้งโทษจำคุกและโทษปรับไว้ด้วย ดังนั้น คณะกรรมการจึงได้เสนอเป็นร่างมาตรา 106/1 ความว่า “การกระทำความผิดโทษตามประมวลกฎหมายนี้ที่มีโทษจำคุกด้วยนั้น ถ้าเป็นการกระทำครั้งแรก ให้ศาลลงโทษปรับเพียงสถานเดียว” เมื่อเพิ่มมาตรา 106/1 แล้ว ก็จำเป็นต้องแก้ไขมาตรา 103 ด้วย ความว่า “บทบัญญัติในลักษณะ 1 ให้ใช้ในกรณีแห่งความผิดโทษด้วย เว้นแต่ที่บัญญัติไว้ในสำมาตราต่อไปนี้” แต่ปัจจุบันร่างมาตราดังกล่าวก็ยังคงอยู่ในขั้นตอนของคณะกรรมการกฤษฎีกา

⁹⁹ โปรดดูร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (กำหนดบทนิยามคำว่า “เจ้าพนักงาน” ความผิดเกี่ยวกับศพ ความผิดเกี่ยวกับการคุกคาม และแก้ไขอัตราโทษปรับสำหรับความผิดโทษ) ภาคผนวก ฉ

¹⁰⁰ โปรดดูรายงานการประชุมของคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายอาญา ครั้งที่ 94-15/2549 ในภาคผนวก ญ